

**WYDZIAŁ SPRAW SPOŁECZNYCH
i OBYWATELSKICH**

Zatwierdzam:

.....

INFORMACJA

**z realizacji zadań określonych w ustawie z dnia 26 października 1982 r.
o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
(t. j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2277, ze zm.) za 2019 rok**

OSTROŁĘKA marzec 2020 r.

I N F O R M A C J A

**z realizacji zadań określonych w ustawie z dnia 26 października 1982 r.
o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
(t. j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2277, ze zm.) za 2019 rok**

Sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu lub poza miejscem sprzedaży, zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t. j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2277, ze zm.) może być prowadzona tylko na podstawie zezwolenia wydanego przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta), właściwego ze względu na lokalizację punktu sprzedaży. Zgodnie z art. 18 ust. 3a ustawy, zezwolenia wydawane są po uzyskaniu pozytywnej opinii Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych o zgodności lokalizacji punktu sprzedaży alkoholu z uchwałami rady gminy.

Na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy, rada gminy ustala, w drodze uchwały, maksymalną liczbę zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie gminy (miasta), odrębnie dla:

- 1) poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych;
- 2) zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży;
- 3) zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży.

Rady Miasta Ostrołęki uchwałą Nr 497/LXVI/2018 z dnia 28 czerwca 2018 r. w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz określenia zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych (ze zm.), ustaliła dla terenu miasta Ostrołęki:

1. Maksymalną liczbę 210 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży:

- 1) 70 zezwoleń na sprzedaż napojów zawierających do 4,5 % alkoholu oraz na piwo,
- 2) 70 zezwoleń na sprzedaż napojów zawierających powyżej 4,5 % do 18 % alkoholu (z wyjątkiem piwa),
- 3) 70 zezwoleń na sprzedaż napojów zawierających powyżej 18 % alkoholu.

2. Maksymalną liczbę 235 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży:

- 1) 105 zezwoleń na sprzedaż napojów zawierających do 4,5 % alkoholu oraz na piwo,
- 2) 65 zezwoleń na sprzedaż napojów zawierających powyżej 4,5 % do 18 % alkoholu (z wyjątkiem piwa),
- 3) 65 zezwoleń na sprzedaż napojów zawierających powyżej 18 % alkoholu.

Na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy, rada gminy ustala, w drodze uchwały, zasady usytuowania na terenie gminy miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych.

Rada Miasta Ostrołęki uchwałą Nr 181/XVIII/2019 z dnia 24 października 2019 r., w nieznacznym stopniu zmieniła, dotychczas obowiązujące zasady. Zabroniła usytuowania na terenie miasta Ostrołęki miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych w odległości mniejszej niż 100 m od obiektów kultu religijnego, przedszkoli, instytucjonalnych placówek pieczy zastępczej, szkół, z wyjątkiem szkół dla dorosłych i szkół policealnych. Odległości te mierzone są wzdłuż najkrótszych ciągów jezdnych i pieszych, pomiędzy wejściem do obiektu, a wejściem do punktu sprzedaży napojów alkoholowych. Przez ciągi jezdne rozumie się istniejące ulice, a przez ciągi piesze istniejące chodniki. Istotą zawartego w uchwale zakazu, jest ochrona funkcjonowania wymienionych obiektów oraz przebywających w nich osób przed szkodliwymi, negatywnymi skutkami spożywania napojów alkoholowych

Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy, zezwolenia wydaje się na podstawie wniosku przedsiębiorcy. Do wniosku o wydanie zezwolenia należy dołączyć:

- 1) dokument potwierdzający tytuł prawny wnioskodawcy do lokalu stanowiącego punkt sprzedaży napojów alkoholowych;
- 2) zgodę właściciela, użytkownika, zarządcy lub administratora budynku, jeżeli punkt sprzedaży będzie zlokalizowany w budynku mieszkalnym wielorodzinnym;
- 3) decyzję właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego, potwierdzającą spełnienie warunków sanitarnych przez punkt sprzedaży.

W okresie od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia 2019 r. do Prezydenta Miasta Ostrołęki, wpłynęło 85 wniosków o wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Ogółem wydane zostały 133 zezwolenia, w tym:

- 1) na sprzedaży w placówkach handlowych:
  - 26 zezwoleń na sprzedaż napojów zaw. do 4,5 % alkoholu oraz na piwo,
  - 23 zezwolenia na sprzedaż napojów zaw. powyżej 4,5 % do 18 % alkoholu,
  - 22 zezwolenia na sprzedaż napojów zawierających powyżej 18 % alkoholu,

- 2) na sprzedaż i podawanie w placówkach gastronomicznych:
  - 24 zezwolenia na sprzedaż napojów zaw. do 4,5 % alkoholu oraz na piwo,
  - 18 zezwoleń na sprzedaż napojów zaw. powyżej 4,5 % do 18 % alkoholu,
  - 13 zezwoleń na sprzedaż napojów zawierających powyżej 18 % alkoholu,
- 3) 7 zezwoleń na jednorazową sprzedaż napojów alkoholowych podczas imprez rozrywkowych, festynów, koncertów.

Natomiast dla 20 przedsiębiorców, ze względu na brak limitu zezwoleń zawierających powyżej 4,5 % alkoholu, wydano 36 decyzji odmawiających wydania zezwoleń. Od decyzji odmownych żaden przedsiębiorca nie wniósł odwołania do Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Ostrołęce. Przy rozpatrywaniu powyższych wniosków, podstawowym kryterium brany pod uwagę, było wyczerpanie limitu zezwoleń ustalonego dla miasta Ostrołęki. Wydanie zezwolenia poza ustalonym limitem byłoby rażącym naruszeniem przepisów prawa oraz zasady praworządnego działania organów administracji publicznej, bowiem zadaniem samorządu gminnego jest realizacja zadań wynikających z zapisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Miasto wykonuje je przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, m. in. poprzez ograniczanie dostępności alkoholu. Wyczerpany limit zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, stanowi negatywną przesłankę w przedmiocie wydania zezwolenia.

Zgodnie z art. 18 ust. 3b ustawy, w przypadku gdy liczba wniosków o wydanie zezwolenia przewyższa ich maksymalną liczbę, o której mowa w art. 12 ust. 1, zezwolenie w pierwszej kolejności wydaje się uwzględniając kryterium jak największej odległości punktu, w którym ma być prowadzona sprzedaż napojów alkoholowych od najbliższego działającego punktu sprzedaży napojów alkoholowych, liczonej najkrótszą drogą dojścia ciągiem dróg publicznych, a w następnej kolejności – kryterium prowadzenia przez wnioskodawcę jak najmniejszej liczby punktów sprzedaży.

Przy rozpatrywaniu wniosków o wydanie zezwoleń na sprzedaż alkoholu, występuje się o opinię do Zarządów Osiedli, na terenie których mają być uruchomione punkty sprzedaży. Natomiast w przypadku wniosków przedsiębiorców, którym upływa termin ważności zezwoleń i zwracają się o ponowne ich wydanie, występuje się do Komendy Miejskiej Policji oraz do Straży Miejskiej o informację, czy funkcjonowanie placówki nie powodowało zakłóceń porządku publicznego.

Przy odbiorze zezwoleń, właściciele punktów sprzedaży napojów alkoholowych zobowiązują się do przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim i

nietrzeźwym oraz zamieszczania w miejscach sprzedaży informacji o szkodliwości spożywania alkoholu. Przedsiębiorcy informowani są, iż w przypadku wątpliwości co do pełnoletności nabywcy sprzedający lub podający napoje alkoholowe uprawniony jest do żądania okazania dokumentu stwierdzającego wiek nabywcy. Zapoznawani są także z obowiązującymi przepisami i sankcjami, jakie grożą za ich nieprzestrzeżenie.

Zgodnie z art. 18 ust. 8 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, organ zezwalający lub, na podstawie jego upoważnienia, straż gminna lub członkowie gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych dokonują kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwolenia. Kontrolę planuje się i przeprowadza się na podstawie art. 47 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (t. j. Dz. U. z 2019 poz. 1292, ze zm.), po uprzednim dokonaniu analizy prawdopodobieństwa naruszenia prawa w ramach wykonywania działalności gospodarczej.

W 2019 r. zidentyfikowano następujące obszary przedmiotowe, w których ryzyko naruszenia przepisów ustawy, jest największe:

- 1) nieprzestrzeżenie określonych w ustawie zasad sprzedaży napojów alkoholowych, a w szczególności:
  - a) sprzedaży i podawania napojów alkoholowych osobom nieletnim, nietrzeźwym, na kredyt lub pod zastaw,
  - b) sprzedaży i podawania napojów alkoholowych z naruszeniem zakazów określonych w ustawie;
- 2) nieprzestrzeżenie określonych w ustawie warunków sprzedaży napojów alkoholowych;
- 3) nieprzestrzeżenie zakazu reklamy i promocji napojów alkoholowych,
- 4) wpływanie skarg na wykonywanie działalności gospodarczej w zakresie sprzedaży i podawania napojów alkoholowych niezgodnie z przepisami prawa.

Naruszenie przepisów w wymienionych obszarach przedmiotowych skutkuje:

- 1) cofnięciem zezwolenia na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych,
- 2) zakazem występowania z wnioskiem o ponowne wydanie zezwolenia nie wcześniej niż po upływie 3 lat od dnia wydania decyzji o jego cofnięciu,
- 3) nałożeniem kary grzywny.

Sporządzony został ogólny schemat procedur kontroli przedsiębiorców:

1. Zawiadomienie przedsiębiorcy o zamiarze wszczęcia kontroli, z wyłączeniem przypadków określonych w art. 47 ust. 2 ww. ustawy.
2. Doręczenie przedsiębiorcy lub osobie przez niego upoważnionej, przed przystąpieniem do czynności kontrolnych, imiennego upoważnienia do przeprowadzenia kontroli, zgodnie z art. 49 ust.1 ww. ustawy.
3. Zapoznanie kontrolowanego z zakresem kontroli oraz jego prawami i obowiązkami.
4. Dokonanie przez kontrolującego wpisu do książki kontroli przedsiębiorcy.
5. Przeprowadzenie czynności kontrolnych w zakresie i czasie określonym w upoważnieniu do przeprowadzenia kontroli.
6. Sporządzenie protokołu kontroli.
7. Doręczenie kontrolowanemu przedsiębiorcy lub osobie przez niego upoważnionej, protokołu z kontroli.
8. Postępowanie pokontrolne (wystąpienia pokontrolne, wnioski o ukaranie, postępowanie administracyjne - zawiadomienia, decyzje).
9. Sprawdzenie wykonania zaleceń pokontrolnych.

Zgodnie z art. 18 ust. 10 pkt 2 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, w przypadku nieprzestrzegania określonych w ustawie zasad sprzedaży napojów alkoholowych, organ zezwalający cofa zezwolenie na jego sprzedaż. Przedsiębiorca, któremu cofnięto zezwolenie, może wystąpić z wnioskiem o ponowne wydanie zezwolenia nie wcześniej niż po upływie 3 lat od dnia wydania decyzji o jego cofnięciu.

W 2019 roku, w związku z pismem Wspólnoty Mieszkaniowej dot. uciążliwości związanych z funkcjonowaniem sklepu monopolowego, niezwłocznie podjęto działania zmierzające do wyeliminowania nieprawidłowości. W związku z tym, że sprawy ładu i porządku publicznego leżą w gestii organów powołanych do jego utrzymania, wystąpiono do Komendy Miejskiej Policji o informację odnośnie przeprowadzonych interwencji. W odpowiedzi na pismo Wydział Prewencji Komendy Miejskiej Policji poinformował, że w bezpośrednim sąsiedztwie uciążliwego sklepu przeprowadzone zostały 33 interwencje, w tym 8 dotyczących zakłóceń porządku publicznego. Organ, który w toku postępowania ustalił fakt łącznego spełnienia wszystkich przesłanek wymienionych w ustawie, a więc powtarzającego się co najmniej dwukrotnie w okresie 6 miesięcy, w miejscu sprzedaży lub najbliższej

okolicy, zakłócania porządku publicznego w związku ze sprzedażą napojów alkoholowych przez dany punkt, jest zobowiązany cofnąć zezwolenia na sprzedaż alkoholu w takim lokalu. Podstawa do cofnięcia zezwolenia powstaje wtedy, gdy przedsiębiorca prowadzący punkt sprzedaży nie powiadamia organów powołanych do ochrony porządku publicznego o zaistniałych zakłóceniach. Interwencje wymienione w piśmie Komendy Policji niewątpliwie były następstwem zakłócania porządku publicznego, a pomiędzy odnotowanymi przez ten organ przypadkami zakłócenia porządku w otoczeniu placówki, a sprzedażą alkoholu zachodził wyraźny związek przyczynowo – skutkowy. W związku z powyższym, do właścicielki sklepu wystosowano zawiadomienie o wszczęciu postępowania administracyjnego w sprawie cofnięcia zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Po otrzymaniu zawiadomienia, prowadząca placówkę złożyła do Prezydenta Miasta Ostrołęki obszernie wyjaśnienie, odnośnie przeprowadzonych interwencji i zawnioskowała o umorzenie postępowania administracyjnego w sprawie cofnięcia zezwoleń. Jako uzupełnienie dowodowe dołączyła pismo Komendy Miejskiej Policji, z którego wynikało, że większość interwencji zostało przeprowadzonych na telefoniczną prośbę właścicielki sklepu lub jej pracownika. Biorąc powyższe pod uwagę, kierując się zapisami ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (t. j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1292, ze zm.), w tym zasadami praworządności i niedyskryminacji, wyważając interes publiczny oraz słuszny interes strony, biorąc pod uwagę wyjaśnienia właścicielki sklepu i informacje uzyskane z Komendy Miejskiej Policji, wydano decyzję o umorzeniu postępowania administracyjnego.

Na uciążliwości związane z funkcjonowaniem placówki usytuowanej w budynku w zabudowie szeregowej, do Prezydenta Miasta Ostrołęki wpłynęło pismo mieszkańca, sąsiadującego z punktem gastronomicznym prowadzącym sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży. Z pisma wynikało, że w otoczeniu placówki w godzinach wieczornych i nocnych dochodzi do nagminnego zakłócania ciszy nocnej i porządku publicznego przez nietrzeźwych klientów. Mając na względzie dobro mieszkańców, celem poprawy bezpieczeństwa i zapewnienia porządku publicznego, wystąpiono do Komendy Miejskiej Policji w Ostrołęce oraz Straży Miejskiej o zwiększenie częstotliwości patroli w rejonie placówki, szczególnie w godzinach wieczornych i nocnych oraz niezwłoczne, bieżące informowanie Urzędu Miasta o przypadkach zakłócania porządku publicznego. Ponadto, na podstawie upoważnienia Prezydenta Miasta Ostrołęki, wspólnie ze Strażą Miejską, przeprowadzono kontrolę przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych w uciążliwej placówce.

Z uwagi na wpływające do Urzędu Miasta informacje o przypadkach sprzedaży alkoholu osobom nieletnim, wspólnie z Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w miesiącach sierpień – wrzesień 2019 roku zorganizowano terenowe szkolenie dla właścicieli punktów sprzedaży oraz sprzedawców i osób podających napoje alkoholowe. Szkoleniem, połączonym z tzw. „zakupem kontrolowanym”, objęto 50 przedsiębiorców.

Na dzień 31 grudnia 2019 r. na terenie miasta Ostrołęki funkcjonowało:

- 1) 86 punktów prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych w punktach handlowych,
- 2) 68 punktów prowadzących sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych w gastronomii.

Lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w porównaniu do roku 2018, obrazuje poniższe zestawienie:

Osiedle	2018 r.		2019 r.	
	Sklepy	Gastronomia	Sklepy	Gastronomia
Stare Miasto	4	12	4	14
Łazek	5	3	6	3
Leśne	2	-	2	1
Starosty Kosa	4	3	4	3
Śródmieście	13	23	12	25
Sienkiewicza	3	2	3	2
Łęczysk	3	-	3	-
Parkowe	8	2	8	2
Traugutta	2	2	1	2
Witosa	7	7	7	6
Wojciechowice	4	5	4	5
Centrum	17	4	15	3
Stacja	10	1	10	1

Dzieci Polskich	6	-	5	1
Pomian	2	-	2	-
Bursztynowe	-	-	-	-
Ogółem	90	64	86	68

Analizując rozmieszczenie placówek prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych w poszczególnych rejonach miasta, można stwierdzić, że na terenie Osiedla „Śródmieście” i „Stare Miasto” jest największe zagęszczenie placówek gastronomicznych (25 i 14 punktów), natomiast na terenie Osiedla „Centrum,” i „Śródmieście” zlokalizowanych jest najwięcej sklepów (15 i 12 punktów).

W porównaniu do stanu punktów sprzedaży na dzień 31 grudnia 2018 r. stwierdzić można, że w 2019 roku nastąpił nieznaczny spadek liczby placówek handlowych prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych oraz niewielkie zwiększenie liczby placówek gastronomicznych. Według opinii przedsiębiorców, tendencja spadkowa spowodowana jest zbyt dużymi kosztami prowadzonej działalności, a w związku z tym jej nieopłacalnością. Jednakże, pomimo że 16 przedsiębiorców zrezygnowało z prowadzenia sprzedaży napojów alkoholowych (wydano 33 decyzje o wygaśnięciu zezwoleń), większość placówek została ponownie uruchomiona przez nowych właścicieli. Natomiast dla 3 przedsiębiorców, w związku ze zmianą siedziby firmy, wydano 8 decyzji zmieniających zezwolenia.

Ponadto, na podstawie art. 42 ust. 1 - 3 ustawy z dnia 5 lipca 2018 r. (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1629, ze zm.) o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej, w związku ze śmiercią przedsiębiorcy, prowadzącego sklep spożywczo - monopolowy, właścicielka przedsiębiorstwa w spadku złożyła wniosek o przeniesienie na nią zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Organ administracji publicznej, który wydał decyzję związaną z przedsiębiorstwem, przenosi, w drodze decyzji, decyzję związaną z przedsiębiorstwem na właściciela przedsiębiorstwa w spadku przez dokonanie zmiany decyzji związanej z przedsiębiorstwem w zakresie jej adresata, jeżeli:

1) są spełnione warunki do uzyskania tej decyzji, określone w odrębnych przepisach;

- 2) właściciel przedsiębiorstwa w spadku przedłoży dokumenty potwierdzające spełnienie warunków, o których mowa w pkt 1;
- 3) właściciel przedsiębiorstwa w spadku oświadczy, że przyjmuje wszystkie warunki zawarte w tej decyzji i zobowiązuje się do wykonania związanych z nią obowiązków.

W związku z tym, że spełnione zostały warunki do uzyskania decyzji, określone w art. 18 ust. 5 i 6 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz w § 4 uchwały Nr 497/LXVI/2018 Rady Miasta Ostrołęki z dnia 28 czerwca 2018 r. w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz określenia zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych (ze zm.), a właścicielka przedsiębiorstwa w spadku, przedłożyła dokumenty potwierdzające spełnienie tych warunków oraz złożyła oświadczenie, że przyjmuje wszystkie warunki zawarte w zezwoleniach i zobowiązuje się do wykonania związanych z nimi obowiązków, wydane zostały 3 decyzje zmieniające zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

Na dzień 31 grudnia 2019 r. z limitów zezwoleń ustalonych uchwałą Rady Miasta Ostrołęki pozostało do rozdysponowania:

- 1) sprzedaż napojów przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży:
  - a) 3 zezwolenia na sprzedaż napojów zawierających do 4,5 % alkoholu oraz na piwo,
  - b) 32 zezwolenia na sprzedaż napojów zawierających powyżej 4,5 % do 18 % alkoholu (z wyjątkiem piwa),
  - c) 31 zezwoleń na sprzedaż napojów zawierających powyżej 18 % alkoholu.
- 2) sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży:
  - a) 20 zezwoleń na sprzedaż napojów zawierających do 4,5 % alkoholu oraz na piwo,
  - b) 0 zezwoleń na sprzedaż napojów zawierających powyżej 4,5 % do 18 % alkoholu (z wyjątkiem piwa),
  - c) 0 zezwoleń na sprzedaż napojów zawierających powyżej 18 % alkoholu.

Informacja o wolnych limitach zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, każdorazowo zamieszczana jest w Biuletynie Informacji Publicznej.

Rada Miasta Ostrołęki podejmując w dniu 24 października 2019 r uchwałą Nr 181/XVIII/2019 zmieniającą uchwałę w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz określenia zasad usytuowania miejsc sprzedaży i

podawania napojów alkoholowych, pomimo rozdysponowania limitu zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży, nie zwiększyła liczby tych zezwoleń.

W Ostrołęce liczba 65 zezwoleń na sprzedaż napojów zawierających powyżej 4,5 % do 18 % alkoholu (z wyjątkiem piwa) oraz powyżej 18 % alkoholu, przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży, nie była zmieniona od 2005 roku tj. od 15 lat. W każdym roku kalendarzowym, przedsiębiorcom ubiegającym się o wydanie ww. zezwoleń, wydawanych jest ok. 20-30 decyzji odmownych. W okresie od 1 stycznia 2006 r. do 31 grudnia 2019 r. (tj. w latach po ustaleniu w 2005 r. liczby 65 zezwoleń), 279 przedsiębiorcom wydano 549 decyzji odmawiających wydania zezwoleń ze względu na brak limitu.

W wymienionym okresie, przedsiębiorcy powołując się na konstytucyjną zasadę wolności działalności gospodarczej oraz zapisem w ustawie z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (t. j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1292, ze zm.), iż prowadzenie działalności gospodarczej jest wolne dla każdego na równych prawach, wielokrotnie składali wnioski o zwiększenie liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, ustalonej dla terenu miasta Ostrołęki.

Natomiast od rady osiedlowej wpłynął wniosek dot. wprowadzenia zakazu sprzedaży alkoholu w porze nocnej dla dwóch sklepów monopolowych. Rada osiedla została poinformowana, że gmina nie może wprowadzić ograniczenia sprzedaży dla pojedynczych sklepów, których funkcjonowanie powoduje uciążliwości dla okolicznych mieszkańców. Na podstawie art. 12 ust 4 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, rada gminy może ustalić, w drodze uchwały, ograniczenia w godzinach nocnej sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży, dla terenu gminy lub wskazanych jednostek pomocniczych gminy. Uchwała podjęta przez Radę Miasta Ostrołęki, musiałaby ograniczać nocną sprzedaż alkoholu we wszystkich placówkach handlowych zlokalizowanych na terenie Ostrołęki lub na terenie konkretnego, wskazanego w uchwale osiedla.

Za wydane zezwolenia naliczane są opłaty w określonej wysokości:

- 1) 525 zł na sprzedaż napojów zawierających do 4,5 % alkoholu oraz na piwo,
- 2) 525 zł na sprzedaż napojów zaw. powyżej 4,5 % do 18 % alkoholu (z wyjątkiem piwa),

- 3) 2.100 zł na sprzedaż napojów zawierających powyżej 18 % alkoholu,
- 4) za jednorazowe zezwolenia w wysokości odpowiadającej 1/12 rocznej opłaty za poszczególne rodzaje zezwoleń.

Opłata podstawowa dotyczy przedsiębiorców rozpoczynających działalność gospodarczą w tym zakresie. Przedsiębiorcy prowadzący sprzedaż napojów alkoholowych w roku poprzednim, obowiązani są do złożenia, do dnia 31 stycznia, pisemnego oświadczenia o wartości sprzedaży poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych w punkcie sprzedaży w roku poprzednim.

Przedsiębiorca prowadzący sprzedaż napojów alkoholowych w punkcie sprzedaży, w którym roczna wartość sprzedaży alkoholu w roku poprzednim przekroczyła:

- 1) 37.500 zł dla napojów o zawartości do 4,5 % alkoholu oraz piwa – wnosi opłatę w wysokości 1,4 % ogólnej wartości sprzedaży tych napojów w roku poprzednim,
- 2) 37.500 zł dla napojów o zawartości od 4,5 % do 18 % alkoholu (z wyjątkiem piwa) - wnosi opłatę w wys. 1,4 % ogólnej wartości sprzedaży tych napojów w roku poprzednim,
- 3) 77.000 zł dla napojów o zawartości powyżej 18 % alkoholu – wnosi opłatę w wysokości 2,7 % ogólnej wartości sprzedaży tych napojów w roku poprzednim.

Opłaty wnoszone są na rachunek Miasta Ostrołęki w każdym kolejnym roku kalendarzowym objętym zezwoleniem, w trzech równych ratach w terminach do dnia 31 stycznia, 31 maja i 30 września danego roku kalendarzowego lub jednorazowo w terminie do 31 stycznia danego roku kalendarzowego.

W roku nabycia zezwolenia lub utraty jego ważności, opłaty dokonuje się w wysokości proporcjonalnej do okresu ważności zezwolenia.

Zgodnie z art. 18 ust. 12 pkt 5 ustawy, zezwolenie wygasa w przypadku niedopełnienia w terminach obowiązku:

- a) złożenia oświadczenia, o którym mowa w art. 11¹ ust. 4, lub
- b) dokonania opłaty w wysokości określonej w art. 11¹ ust. 2 i 5.

Na podstawie art. 18 ust. 12a, w przypadku, o którym mowa w ust. 12 pkt 5 lit. a, zezwolenie wygasa z upływem 30 dni od dnia upływu terminu dopełnienia obowiązku złożenia oświadczenia, o którym mowa w art. 11¹ ust. 4, jeżeli przedsiębiorca w terminie 30 dni od dnia upływu terminu do dokonania czynności określonej w ust. 12 pkt 5 lit. a nie

złoży oświadczenia wraz z jednoczesnym dokonaniem opłaty dodatkowej w wysokości 30 % opłaty określonej w art. 11¹ ust. 2.

Natomiast zgodnie z art. 18 ust. 12b ustawy, w przypadku, o którym mowa w ust. 12 pkt 5 lit. b, zezwolenie wygasa z upływem 30 dni od dnia upływu terminu dopełnienia obowiązku dokonania opłaty w wysokości określonej w art. 11¹ ust. 2 i 5, jeżeli przedsiębiorca w terminie 30 dni od dnia upływu terminu do dokonania czynności określonej w ust. 12 pkt 5 lit. b nie wniesie raty opłaty określonej w art. 11¹ ust. 2 albo 5, powiększonej o 30 % tej opłaty.

Przedsiębiorca, któremu zezwolenie wygasło z przyczyn określonych w ust. 12 pkt 5 ustawy, może wystąpić z wnioskiem o wydanie nowego zezwolenia nie wcześniej niż po upływie 6 miesięcy od dnia wydania decyzji o wygaśnięciu zezwolenia.

W 2019 roku wydano 5 decyzji o wygaśnięciu zezwoleń dla 4 przedsiębiorców, którzy nie uiszcili opłaty w terminie określonym ustawą. Od decyzji o wygaśnięciu zezwoleń, żaden przedsiębiorca nie wniósł odwołania do Samorządowego Kolegium Odwoławczego.

Z tytułu wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w 2019 roku naliczono opłaty na łączną kwotę 1.084.767,60 zł. Pozyskane środki są przeznaczone na finansowanie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu, które zgodnie z art. 4¹ ustawy, należą do zadań własnych gmin.

Powyższe zadania w 2019 r. realizowały m. in. następujące podmioty:

Ośrodek Interwencji Kryzysowej

Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Ostrołęce jest samorządową jednostką organizacyjną pomocy społecznej realizującą zadania z zakresu interwencji kryzysowej i specjalistycznego poradnictwa. Jako samodzielna jednostka organizacyjna Miasta Ostrołęki funkcjonuje od 7 listopada 2006 r. Zgodnie z art. 19 ust. 12 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (t. j. Dz. U. 2019 r. poz. 1507, ze zm.), prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej należy do zadań własnych powiatu.

Podstawowym celem działalności Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Ostrołęce jest świadczenie poradnictwa specjalistycznego, podejmowanie działań z zakresu interwencji kryzysowej oraz zapewnienie schronienia osobom i rodzinom z terenu miasta Ostrołęki, mającym trudności w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, doznającym przemocy w rodzinie. Naczelną zasadą, którą kierują się pracownicy OIK jest udzielanie natychmiastowej pomocy każdej osobie, która zgłosi się do Ośrodka, a także osobom i rodzinom w

sytuacji zagrożenia, jeśli pracownicy Ośrodka zostaną o takiej sytuacji poinformowani. Ośrodek pełni rolę ratowniczą, interwencyjną i terapeutyczną. Obowiązuje w nim dyskrekcja i indywidualne podejście do klientów. Pomoc udzielana jest adekwatnie do potrzeb klienta i możliwości Ośrodka.

I. Podstawowe zadania Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Ostrołęce określa statut (uchwała Nr 291/XLI/2008 Rady Miasta Ostrołęki z dnia 27 listopada 2008 r.) oraz regulamin organizacyjny jednostki.

Do zadań Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Ostrołęce należy między innymi:

- 1) Interwencja kryzysowa stanowiąca zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu.
- 2) Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, świadczone osobom i rodzinom, mającym trudności lub wykazującym potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych.
- 3) Poradnictwo prawne, realizowane przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów.
- 4) Poradnictwo psychologiczne realizowane przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii.
- 5) Poradnictwo rodzinne obejmujące szeroko rozumiane problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy wychowawcze w rodzinach naturalnych i zastępczych oraz problemy opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną.
- 6) Terapia grupowa realizowana przez funkcjonowanie grup samopomocowych lub grup wsparcia.
- 7) Profilaktyka i edukacja społeczności lokalnej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

II. Zatrudnienie kadry:

W 2019 r. w ramach otrzymanych środków z tytułu opłat naliczanych za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych OIK zatrudnił w pełnym wymiarze czasu pracy (1 etat) **pedagoga**, który ukończył Studium Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (szkolenie I⁰). Wykorzystanie wiedzy i doświadczenia ww. specjalisty pozwoliły na poprawienie jakości udzielanej pomocy osobom (także potrzebującym schronienia) doznającym przemocy oraz ułatwiły kontakt i motywowanie sprawców przemocy do udziału w grupie korekcyjno-edukacyjnej. Wynagrodzenie pedagoga całkowicie opłacane było

z ww. otrzymanych środków. Ponadto częściowo opłacano wynagrodzenie zatrudnionego **psychologa**, który w roku 2019 prowadził terapię z osobami korzystającymi ze schronienia i innymi osobami zwracającymi się do OIK o pomoc psychologiczną. Psycholog prowadził również pogadanki profilaktyczne dotyczące przemocy domowej i choroby alkoholowej w ostrołęckich szkołach.

Na zasadzie umowy – zlecenia, w OIK pracowało **trzech pracowników socjalnych**. W ramach wykonywanych zadań pracownicy pełnili dyżury w siedzibie Ośrodka w przypadku przebywania w Ośrodku osoby, której udzielano schronienia; udzielali kompleksowej pomocy osobie przebywającej w schronieniu poprzez zorganizowanie posiłku; przeprowadzali wywiady środowiskowe z osobami przebywającymi w schronieniu.

III. Informacja o działalności OIK oraz formach udzielanej pomocy.

O formach udzielanej pomocy przez OIK, mieszkańcy Ostrołęki informowani byli poprzez portal internetowy, poprzez ulotki oraz współpracujących z OIK funkcjonariuszy Policji, pracowników socjalnych, kuratorów, pedagogów szkół i służbę zdrowia.

W ramach działań Ośrodka Interwencji Kryzysowej udzielane jest schronienie osobom, które doznają przemocy. Mogą one skorzystać z czasowego schronienia w celu izolacji od sprawcy. Osoby te mają zapewnione bezpieczeństwo i wsparcie w rozwiązywaniu problemów. Czas schronienia wynosi do 3 miesięcy. W czasie pobytu w OIK zakwaterowane osoby, wspólnie z pracownikami przygotowują i wcielają w życie plan naprawy kryzysowej sytuacji i wyjścia z przemocy. W 2019 r. skorzystało z tej formy pomocy **6 osób**: w tym **2** kobiety i **4** dzieci. Okres zamieszkiwania przez te osoby ogółem wynosił **72 świadczenia**, gdzie za jedno świadczenie należy przyjąć 1 nocleg. Ze schronienia w OIK korzystały głównie matki z dziećmi w sytuacji przemocy w rodzinie. Prowadzona była z nimi praca terapeutyczna.

Przyczyny udzielanej pomocy oraz liczba osób objętych pomocą:

- przemoc - 307, (fizyczna 206) w tym: psychiczna (181), ekonomiczna (53), seksualna (7), wyrzucenie z mieszkania (5); alkoholizm - 279; współuzależnienie - 214; utrata bliskiej osoby - 19; konflikty - 249; myśli, tendencje samobójcze - 21; problemy wychowawcze - 75; bezdomność - 15; trudności z funkcjonowaniem w życiu codziennym - 205; inne uzależnienia - 43; pozostałe problemy - 119.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Ostrołęce jako jednostka specjalistycznego poradnictwa rodzinnego udzielał:

a) Porad prawnych:

W ramach zawartej umowy – zlecenia prawnik z Kancelarii Adwokackiej w Ostrołęce, udziela

klientom OIK oraz mieszkańcom miasta Ostrołęki porad prawnych - we wtorki i piątki w godzinach od 16⁰⁰ do 18⁰⁰. W 2019 r. podczas 137 spotkań udzielono konsultacji prawnych 105 osobom (kilkanaście osób było dwukrotnie).

Wyszczególnienie formy pomocy	Liczba osób korzystających	Liczba spotkań	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Poradnictwo specjalistyczne indywidualne w tym:	105	137	105	315

b) Specjalistycznego poradnictwa rodzinnego, w tym:

Pedagogicznego:

Pedagodzy zatrudnieni w OIK w ramach swoich obowiązków udzielali pomocy i porad osobom i rodzinom w sprawach rozwiązywania problemów i konfliktów rodzinnych, prowadzili interwencje w sytuacjach kryzysowych oraz prowadzili terapię indywidualną i rodzinną. Pedagodzy pracują codziennie w godzinach od 8⁰⁰ do 16⁰⁰. Ponadto każdy z nich raz w tygodniu dyżuruje w Ośrodku do godziny 20⁰⁰.

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z różnych form pomocy pedagogicznej, liczbę spotkań z klientami, liczbę rodzin oraz liczbę osób w rodzinach klientów.

Wyszczególnienie formy pomocy	Liczba osób korzystających	Liczba spotkań	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Poradnictwo specjalistyczne rodzinne, w tym:	373	941	279	951
Interwencja kryzysowa	167	433	125	429
Mediacje małżeńskie	6	30	3	12
Wsparcie indywidualne	200	478	151	510

Psychologicznego:

Do zadań psychologów zatrudnionych w OIK należy w szczególności podejmowanie terapii psychologicznej dotyczącej problemów rodzinnych, osobistych wynikających z braku umiejętności komunikowania się z innymi, braku umiejętności nawiązywania prawidłowych

relacji z otoczeniem oraz terapia uzależnień.

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy psychologów w zależności od formy udzielanej pomocy, liczbę osób w rodzinie klienta korzystającego z pomocy oraz liczbę spotkań terapeutycznych.

Wyszczególnienie formy pomocy	Liczba osób korzystających	Liczba spotkań	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Poradnictwo specjalistyczne, w tym:	347	2271	340	1080
Interwencja kryzysowa	54	80	48	139
Terapia rodzinna	9	39	4	19
Terapia indywidualna	284	2152	288	922

Należy wskazać, że liczba spotkań terapeutycznych pedagogów i psychologów z osobami potrzebującymi wsparcia kształtowała się od jednego do kilkunastu spotkań dla jednego klienta.

Punkt konsultacji psychiatrycznej

W 2019 roku nadal w OIK zatrudniony był lekarz psychiatra, który udzielał porad klientom OIK oraz wskazówek pracownikom Ośrodka do dalszej pracy z klientami. Pacjenci kierowani byli przez specjalistów OIK w celu oceny stanu psychicznego i ewentualnego dalszego leczenia w odpowiednich placówkach leczniczych. Większość konsultowanych pacjentów to osoby pochodzące z rodzin dysfunkcyjnych, w których dochodziło do przemocy psychicznej, fizycznej bądź ekonomicznej wskutek nadużywania alkoholu lub przyjmowania innych substancji psychoaktywnych przez jednego z członków rodziny. Lekarz był do dyspozycji jeden raz w tygodniu (środy) lub każdorazowo na umówioną wizytę (w przypadku pilnej konsultacji).

Wyszczególnienie formy pomocy	Liczba osób korzystających	Liczba spotkań	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Poradnictwo specjalistyczne indywidualne: porady psychiatryczne	40	57	40	144

W ciągu całego 2019 roku lekarz psychiatra udzieliła **57 konsultacji** psychiatrycznych dla klientów OIK. Skonsultowano **40 osób** (w tym 35 kobiet i 5 mężczyzn). Przeważająca liczba osób, wymagała jak najszybszego włączenia leczenia farmakologicznego oraz podjęcia odpowiedniej psychoterapii. **18 osób** zostało przeniesionych do leczenia w Poradni Zdrowia Psychicznego; **16 osób**, po rozpoznaniu, zostało skierowanych do Poradni Leczenia Uzależnień; **1 osobę** skierowano do Poradni Rehabilitacyjno-Readaptacyjnej „Nadzieja” w celu podjęcia terapii dla osób współuzależnionych lub w celu podjęcia leczenia od substancji psychoaktywnych; **3 osoby** wymagały hospitalizacji psychiatrycznej z uwagi na objawy wytwórcze bądź myśli suicydalne. Wystawiono im skierowania do Oddziału Psychiatrycznego w Ostrołęce. Badani pacjenci wymagali pilnej konsultacji, co nie było możliwe w ramach Poradni Zdrowia Psychicznego z uwagi na ponad trzymiesięczny termin, wyznaczony zgodnie z kolejką oczekujących. **Jedną osobę** skierowano do ośrodka odwykowego z podwójną diagnozą i **jedna osoba** została skierowana do MONAR. Przeważająca większość konsultowanych osób to ofiary przemocy domowej, osoby wywodzące się z rodzin dysfunkcyjnych z zaburzeniami adaptacyjnymi oraz syndromem DDA, bądź osoby samotne, które nie potrafią zadbać o siebie i samodzielnie poprowadzić swoich spraw. Część konsultowanych osób nie wymagała farmakologicznego leczenia psychiatrycznego, ale pomocy w codziennym funkcjonowaniu z uwagi na ociążałość psychiczną bądź zniedołężnienie, czy też zaburzenia osobowości. Wszyscy konsultowani pacjenci uzyskali pomoc psychologiczną w OIK. Najczęściej rozpoznawane zaburzenia to: zaburzenia adaptacyjne i ostra reakcja na stres, objawy depresyjne, lękowe, somatyzacyjne oraz uzależnienie od alkoholu, bądź innych substancji psychoaktywnych, współuzależnienie lub choroby psychiczne. Spora część zdiagnozowanych osób nie zgłosiłaby się sama do lekarza psychiatry, gdyby nie zostali skierowani przez pracowników OIK i tym samym ich stan psychiczny systematycznie pogarszałby się. Prawdopodobnie podjęcie leczenia psychiatrycznego zapobiegło próbom suicydalnym w przyszłości.

IV. Grupy samopomocowe i wsparcia.

1. W 2019 r. przy OIK funkcjonowała jedna **grupa wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie z problemem alkoholowym**. Spotkania odbywały się na zasadzie grupy otwartej. Na spotkania mogły przychodzić osoby zainteresowane z terenu miasta Ostrołęki. U większości uczestniczek została założona procedura „Niebieskiej Karty”. Były motywowane

do uczestnictwa w takich spotkaniach podczas spotkań grupy roboczej w związku z prowadzoną procedurą.

Grupa wsparcia dla osób doznających przemocy domowej w środowisku osób uzależnionych od alkoholu.

Wyszczególnienie formy pomocy	Liczba osób korzystających	Liczba spotkań	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Pomoc specjalistyczna grupowa: wsparcie grupowe	11	51	11	32

Grupa wsparcia miała charakter profilaktyczno-terapeutyczny. W ciągu 2019 r. roku w spotkaniach grupy uczestniczyło **11 osób**. Grupa zbierała się raz w tygodniu (poniedziałki) na dwugodzinne spotkania.

Głównym celem grupy wsparcia było zatrzymanie i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Szczegółowe cele grupy to: zwiększenie dostępności i skuteczności pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie i zagrożonych przemocą; konieczność odrzucenia mitów i stereotypów dotyczących przemocy domowej; uświadomienie skutków wynikających z trwania w kręgu przemocy; rozszerzenie oferty pomocy dla osób „dotkniętych” przemocą domową. Dodatkowym celem była konieczność zdefiniowania przez osoby współuzależnione jasnych oczekiwań względem otoczenia oraz realizacja własnych celów i potrzeb. Specjalista prowadzący grupę, przekazywał uczestniczkom wiedzę na temat przemocy domowej, choroby alkoholowej jako stymulatora zjawiska przemocy, współuzależnienia jako lustrzanego odbicia alkoholizmu, uczył rozpoznawania faz przemocy we własnej rodzinie, zmieniał stereotypowe myślenie na temat agresji, przekazywał wiedzę na temat obowiązujących praw i uczył, jak je egzekwować. Pracował z uczestniczkami nad budowaniem poczucia własnej wartości i wyjścia z roli ofiary np. poprzez ćwiczenia nowych konstruktywnych zachowań. Obok psychoedukacji, które miały wpływ na poprawę sytuacji uczestniczek było ogólnie rozumiane wsparcie poprzez dzielenie się z grupą swoimi problemami, poczucie przynależności, nadzieja na pozbycie się problemu, dostarczanie wzorców konstruktywnego zachowania oraz możliwość rozładowania problemu.

Grupa wyznaczała aktywność członków do poszukiwania zmiany nieprawidłowych procesów zachodzących w rodzinie, zachęcała do szukania sposobów obrony przed atakami przy

jednoczesnym zrezygnowaniu z zemsty i walki ze sprawcą. Wprowadzone nawyki w trakcie spotkań grupy wytworzyły w uczestniczkach umiejętność działań obronnych i zmobilizowała do kolejnych działań.

2. Grupa korekcyjno-edukacyjna dla osób nieradzących sobie z agresją.

W 2019 r. w OIK zatrudniony był psycholog z uprawnieniami do prowadzenia programu edukacyjno - korekcyjnego dla sprawców przemocy domowej. Głównym celem takiego programu jest dostarczenie wiedzy, nabywanie umiejętności oraz modelowanie zachowań konstruktywnych u uczestników, w kierunku zaprzestania stosowania przemocy. Na przestrzeni roku na konsultację wstępną do trzech psychologów OIK zgłosiło się **8 osób** (7 mężczyzn i 1 kobieta), którzy wyrazili chęć pracy indywidualnej, z czego wszyscy podjęli terapię w kierunku zaprzestania przemocy. Trzy osoby ukończyły terapię ze skutkiem pozytywnym. Pozostałe osoby są nadal w procesie terapii. **Cztery osoby** wyraziły zgodę na udział w programie korekcyjno - edukacyjnym i nadal go kontynuują.

Wyszczególnienie formy pomocy	Liczba osób korzystających	Liczba spotkań	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Pomoc specjalistyczna: Grupa korekcyjno-edukacyjna dla osób nieradzących sobie z agresją	4	11	4	18

Ogółem ze specjalistycznego poradnictwa w Ośrodku Interwencji Kryzysowej skorzystało 877 osób z 772 rodzin (2525 osób w rodzinach).

V. Działania profilaktyczno-edukacyjne OIK.

W ramach działań edukacyjnych i zapobiegania niepożądanym zachowaniom wśród młodzieży psychologzy Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Ostrołęce prowadzili w 2019 r. zajęcia psychoedukacyjne w ostrołęckich szkołach.

L. p	Temat spotkania	Szkoły	Liczba osób	Liczba godzin
1.	Przemoc domowa.	ZSZ Nr 2 w Ostrołęce	57	1h
		ZSZ Nr 4	56	1h

		w Ostrołęce SP Nr 2	100	1h
2.	Przemoc w rodzinie.	w Ostrołęce II LO w Ostrołęce	141	2h
3.	Uzależnienie od alkoholu w kontekście przemocy w rodzinie.	ZSZ Nr 3 w Ostrołęce	142	7h
4.	Oblicza przemocy – debata.	ZS Nr 5 w Ostrołęce	207 uczniów 20 nauczycieli	2h
5.	Mechanizmy przemocy i mowa nienawiści.	II LO w Ostrołęce	34	1h
6.	Profilaktyka uzależnienia od narkotyków.	ZSZ Nr 3 w Ostrołęce	42	3h
7.	Choroba alkoholowa.	ZS Nr 5 w Ostrołęce	24	5h
8.	Jak sobie poradzić z traumą. Niebezpieczeństwo wirtualnego świata.	Bursa Regionalna w Ostrołęce	30	2h
9.	Sposoby na oswojanie stresu.	ZSZ Nr 3 w Ostrołęce	43	2h
10.	Zawód psycholog.	ZS Nr 5 w Ostrołęce	28	3h
11.	Uzależnienia behawioralne.	ZSZ Nr 2 w Ostrołęce	93	2h
12.	Trudne emocje, a zachowania ryzykowne.	ZSZ Nr 2 w Ostrołęce	52	2h
13.	Przemoc w rodzinie i przemoc w związkach partnerskich.	II LO w Ostrołęce	120	4h
14.	Profilaktyka uzależnień od substancji psychoaktywnych.	ZSZ Nr 3 w Ostrołęce	162 uczniów 25 rodziców	6h 1h

Łącznie w działaniach profilaktyczno-edukacyjnych, **42 godziny lekcyjne**, uczestniczyło **1 331 uczniów, 25 rodziców oraz 20 nauczycieli.**

VI. Działania koordynatora ds. przeciwdziałania przemocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Dla potrzeb Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w mieście Ostrołęka na lata 2017 – 2023, w OIK jest zatrudniony koordynator ds. przeciwdziałania przemocy. Głównym celem pracy koordynatora jest podejmowanie działań, w celu zwiększenia skuteczności ochrony osób doznających przemocy w rodzinie oraz zatrzymanie przemocy w rodzinie.

Zadaniem koordynatora było również:

- nadzorowanie terminowej i właściwej realizacji zadań Grup Roboczych zajmujących się procedurą „Niebieskich Kart”,
- usprawnianie współpracy z instytucjami zajmującymi się pomocą rodzinie i wypracowanie procedur pomocowych w rodzinach dotkniętych przemocą,
- udzielanie pomocy osobom doznającym przemocy,
- motywowanie i kierowanie osób stosujących przemoc do udziału w grupie korekcyjno-edukacyjnej,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
- prowadzenie dokumentacji dotyczącej procedury „Niebieskiej Karty”,
- koordynowanie spotkań grup roboczych,
- monitorowanie prowadzonych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- podejmowanie interwencji w środowisku mających na celu powstrzymanie przemocy.

Funkcjonowanie grup roboczych pozwala na: bardziej wnikliwą ocenę sytuacji klientów, budowanie i doskonalenie współdziałania pomiędzy specjalistami w obszarze przemocy w rodzinie, większą możliwość zajęcia się wieloma sprawami i problemami adekwatnie do potrzeb poszczególnych członków rodziny i danej sytuacji, inne spojrzenie na problem i wymianę doświadczeń, zapobieganie podejmowaniu działań wykluczających się bądź powielających się, zmniejszenie możliwości manipulacji, uzyskanie wsparcia dla osób pomagających (przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu).

W okresie od 01.01.2019 r. do 31.12.2019 r. wszczęto **75** procedur „Niebieskie Karty”, w tym:

- **58** założonych przez funkcjonariuszy Komendy Miejskiej Policji w Ostrołęce,
- **6** założonych przez pracowników socjalnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Ostrołęce,
- **9** założonych przez pracowników Ośrodka Interwencji Kryzysowej,
- **2** założone przez pracowników oświaty,
Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ostrołęce oraz placówki ochrony zdrowia nie wszczynały procedur „Niebieskie Karty”.

W **12** rodzinach procedura była wszczynana dwukrotnie.

W **34** rodzinach procedura była kontynuowana z roku 2018.

Łącznie w 2019 r. było prowadzonych **109 „Niebieskich Kart”** - procedur dla rodzin, w których wystąpiło uzasadnione podejrzenie występowania przemocy domowej.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” do wszczętych procedur powołanych zostało **75 grup roboczych**, które na **360 spotkaniach** dokonywały diagnozy przypadków i wspólnie z osobami doznającymi przemocy oraz osobami stosującymi przemoc w rodzinie ustalały plan pomocy dla rodziny. Podczas spotkań sporządzano niezbędną dokumentację: wypełniono **72** formularze „Niebieska Karta – C” z osobami doznającymi przemocy oraz **64** formularze „Niebieska Karta – D” z osobami podejrzаныmi o stosowanie przemocy w rodzinie.

W skład grup roboczych wchodził:

- Koordynator ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (uczestniczący we wszystkich spotkaniach Grup Roboczych),
- 16 dzielnicowych KMP w Ostrołęce,
- 25 pracowników socjalnych MOPR w Ostrołęce,
- 17 pracowników ostrołęckich placówek oświatowych,
- 3 funkcjonariuszy Zespołu ds. Profilaktyki Społecznej Nieletnich i Patologii Wydziału Prewencji KMP w Ostrołęce,
- 6 pracowników OIK,
- 10 kuratorów sądowych i społecznych,

- 6 członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ostrołęce,
- 5 asystentów rodziny.

W spotkaniach grup roboczych brały udział osoby, których problem przemocy bezpośrednio dotyczy. Wspólnie ze specjalistami ustalali plan wsparcia dla rodziny. Każda z osób była informowana o możliwości skorzystania z pomocy: psychologicznej, prawnej, poradnictwa rodzinnego, medycznego i zawodowego oraz z różnych form świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej.

W trakcie prac grup roboczych zostały podjęte, między innymi, następujące działania i decyzje:

- OIK wysłał **10** pism do Sądu Rodzinnego z prośbą o wgląd w sytuację opiekuńczo-wychowawczą dzieci,
- OIK wysłał **9** pism do Prokuratury Rejonowej w Ostrołęce z prośbą o podjęcie działań w ramach kompetencji Prokuratury,
- OIK przesłał kopie dokumentacji do Komendy Miejskiej Policji w Ostrołęce dotyczącą **17 procedur** „Niebieskiej Karty” w związku z toczącym się postępowaniem w rodzinach, w których prowadzona jest NK.

Ponadto na spotkaniach Grup Roboczych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie ustalono, że:

- **23 osoby** złożyły wnioski do MKRPA w Ostrołęce,
- **8 osób** osobiście złożyło zawiadomienie do Prokuratury Rejonowej w sprawie przemocy,
- **20 osób** złożyło zawiadomienie w kierunku art. 207 KK w KMP w Ostrołęce,
- **6 osób** stosujących przemoc otrzymało sądowy nakaz opuszczenia lokalu,
- **3 osoby** stosujące przemoc zostały eksmitowane z lokalu,
- **24 osoby** dobrowolnie wyprowadziły się z miejsca zamieszkania,
- **6 osób** otrzymało sądowy zakaz zbliżania do osoby doznającej przemocy,
- **9 osób** zdecydowało się złożyć wniosek rozwodowy i uzyskały rozwód,
- **dla 11 rodzin** został przyznany nadzór kuratora sądowego,
- **w 1 przypadku** uzyskano sądowe skierowanie na leczenie psychiatryczne,
- **w 1 przypadku** złożono wniosek o ubezwłasnowolnienie,
- **2 osoby** zostały osadzone w zakładach karnych,

- **2 osoby** zostały pozbawione prawa jazdy,
- **1 osoba** otrzymała sądowe skierowanie na leczenie odwykowe,
- w **1** przypadku odebrano dziecko z rodziny,
- **dla 2 osób** sąd zastosował dozór elektroniczny,
- **1 osoba** została pozbawiona władzy rodzicielskiej,
- **7 osób** zmotywowano do udziału w grupie wsparcia dla osób doznających przemocy domowej,
- **7 osób** podjęło terapię w związku z nieradzeniem sobie z agresją,
- **4 osoby** uczestniczyły w grupie korekcyjno-edukacyjnej dla osób nieradzących sobie z agresją, stosujących przemoc domową,
- **7 rodzin** otrzymało wsparcie asystenta rodziny,
- **2 osoby** otrzymały przydział mieszkania z zasobów komunalnych,
- **2 dzieci** zostało umieszczonych u osoby najbliższej w rozumieniu art. 115 § 11 KK.

Ze specjalistycznej pomocy oferowanej przez OIK (psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, terapeutycznej, schronienia, grup wsparcia oraz lekarza psychiatri) skorzystało **307** osób doznających przemocy w rodzinie oraz **75** osoby podejrzane o stosowanie przemocy domowej.

W 2019 r. zostało zamkniętych **71** „Niebieskich Kart” z powodu:

- ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy - w **45** rodzinach,
- rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania dalszych działań – w **26 rodzinach**.

W **34** rodzinach wskazano kontynuację procedury „Niebieskiej Karty” w 2020 roku.

VII. Superwizja.

W ramach współpracy pomiędzy jednostkami miasta Ostrołęki zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie OIK zorganizował i opłacił superwizję dla członków zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych. Celem superwizji było: doskonalenie warsztatu zawodowego; wsparcie i pomoc w pokonywaniu trudności z jakimi spotykają się w pracy i w kontaktach z klientami, osoby realizujące zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie; przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu. W superwizji brało udział **10 osób**: 6 pracowników OIK, 2 pracowników socjalnych MOPR w Ostrołęce i 2 funkcjonariuszy KMP w Ostrołęce.

W 2019 roku na przeciwdziałanie alkoholizmowi OIK otrzymał 140.000,00 zł, z czego wydatkowano 139.998,83 zł.

Zespół Placówek Wsparcia Dziennego w Ostrołęce realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. 2019, poz. 1111 ze zm.), dotyczące działu II ustawy - Wspieranie rodziny.

Zgodnie z wyżej wymienioną ustawą, placówki wsparcia dziennego w formie świetlic, wspierają funkcje opiekuńczo-wychowawcze rodziny poprzez pomoc w opiece i wychowaniu, zapewniając dziecku:

- opiekę i wychowanie,
- pomoc w nauce,
- organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań.

W strukturze ZPWDz funkcjonuje sześć świetlic, w tym trzy finansowane ze środków przeznaczonych na profilaktykę i przeciwdziałanie alkoholizmowi:

- „Elfy”, ul. Plac Dworcowy 4,
- „Gwarek”, ul. Gen. J. Hallera 13,
- „Promyk”, ul. Gen. Z. Padlewskiego 51B.

Wychowankowie świetlic to w większości dzieci z rodzin z trudnościami życiowymi (ubóstwo, bezrobocie, samotne rodzicielstwo, alkoholizm, niewydolność wychowawcza, wielodzietność, rodziny niepełne, bezradność). Dzieci przyjmowane były bez skierowania, a ich pobyt w świetlicach nieodpłatny i dobrowolny, chyba że do placówki dziecko zostało skierowane przez Sąd. Zgodnie z regulaminem ZPWDz, do świetlic uczęszczały dzieci w wieku 6 – 16 lat, ale w wyjątkowych przypadkach można było przyjąć dzieci młodsze.

Świetlice były otwarte cały rok, od poniedziałku do piątku, z wyjątkiem dni ustawowo wolnych od pracy. W trakcie trwania roku szkolnego godziny otwarcia dostosowywano do potrzeb dzieci, które przychodziły przed lekcjami, bądź po zajęciach szkolnych. W czasie ferii, wakacji i innych dłuższych przerw w nauce świetlice otwarte były w godz. 8 – 16. Wychowankowie otrzymywali drugie śniadanie i podwieczorek. Posiłki przygotowywano najczęściej przy współudziale dzieci.

W każdej świetlicy, raz na pół roku, organizowane były spotkania dotyczące okresowej oceny sytuacji dziecka uczęszczającego do świetlicy. Uczestniczyli w nich kierownik, wychowawcy, asystenci rodziny, psycholog oraz pracownicy socjalni. Omawiano sytuację

wychowawczą, szkolną i rodzinną każdego wychowanka. W wyniku rozmów formułowane były wnioski do dalszej pracy z dzieckiem.

W celu organizacji prawidłowego funkcjonowania świetlic ZPWDz, raz w miesiącu odbywały się spotkania Zespołu Wychowawczego Świetlic, w których brali udział pracujący wychowawcy, psycholog oraz kierownik. Podczas posiedzenia omawiano bieżące problemy i potrzeby placówek i przekazywano informacje dotyczące zmian prawnych. Wychowawcy dzielili się swoimi spostrzeżeniami i uwagami, umożliwiającymi poprawę świadczonych przez Zespół usług. Stwarzano też możliwość przedyskutowania nurtujących spraw.

W roku sprawozdawczym 2019 Pracownicy ZPWDz uczestniczyli w następujących szkoleniach:

- „Złapmy lwa! Szachy po japońsku – łatwa nauka gry w szachy” – 4 wychowawców,
- „Doskonalenie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych” – 1 wychowawca,
- „Profilaktyka uzależnień związanych z zaburzeniami odżywiania” – 1 wychowawca i psycholog,
- „Rozwiązywanie problemów wychowawczych” – 1 wychowawca,
- „Podnoszenie kwalifikacji zawodowych w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej” – zorganizowane przez ZPWDz: 7 wychowawców, psycholog i pracownik porządkowo – obsługowy,
- „ZUS 2019 r.” – główna księgowa,
- „Profilaktyka uzależnień chemicznych i behawioralnych” – 1 wychowawca,
- „Profilaktyka zachowań przemocowych i nałogowych” – psycholog,
- Superwizja w pracy wychowawcy – w każdym z 5 spotkań superwizyjnych, zorganizowanych przez ZPWDz, uczestniczyło 7 wychowawców.

Celem szkoleń było zapewnienie osobom korzystającym z usług ZPWDz profesjonalnego wsparcia i opieki, a jednostce prawidłowej obsługi administracyjno – finansowej.

W 2019 roku z formy wsparcia, jaką jest pomoc w opiece i wychowaniu dziecka, w świetlicach skorzystało łącznie 91 dzieci z 67 rodzin. Liczba dzieci korzystających z zajęć świetlicowych na koniec 2019 roku to 68 osób.

Poniższa tabela ilustruje rozkład liczby rodzin i dzieci w poszczególnych świetlicach.

Tab. Liczba rodzin i dzieci objętych pomocą w opiece i wychowaniu w 2019 roku

Nazwa świetlicy	Liczba rodzin i dzieci w okresie sprawozdawczym		Liczba dzieci na koniec 2019 roku
	Liczba rodzin	Liczba dzieci	
„Elfy”	30	38	29
„Gwarek”	21	28	21
„Promyk”	16	25	18
Łącznie	67	91	68

Działalność świetlic w 2019 roku opierała się o roczny plan pracy tworzony przez wychowawców, odrębny dla każdej placówki, ale na podstawie wspólnie ustalonych zadań:

1. Pomoc w nauce.
2. Wspieranie dzieci z problemami wychowawczymi.
3. Rozwijanie zainteresowań i organizacja czasu wolnego.
4. Wzmacnianie roli i funkcji rodziny, współpraca z rodzicami.
5. Współpraca z instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.
6. Profilaktyka uzależnień.

Wymienione zadania mają na celu dobro dziecka i rodziny, a ich realizacja odbywała się poprzez podejmowanie następujących form pracy:

- zajęcia edukacyjne – pomoc w odrabianiu lekcji i wyrównywanie zaległości szkolnych, zabawy na komputerze z wykorzystaniem pakietów edukacyjnych, gry dydaktyczne,
- zajęcia mające na celu rozwijanie zainteresowań: zajęcia muzyczne, taneczne, teatralne, oglądanie filmów kinowych, zajęcia sportowe,
- pogadanki tematyczne połączone z dyskusją,
- indywidualne spotkania z rodzicami, pisemne lub telefoniczne kontakty,
- organizowanie spotkań z udziałem rodziców i rodzeństwa dzieci uczestniczących w zajęciach świetlicowych, imprezy plenerowe,

- współpraca z pracownikami socjalnymi MOPR i asystentami rodziny ZPWDz, w celu zaznajomienia się z sytuacją rodzinną dzieci,
- współpraca z pedagogami szkolnymi i wychowawcami klas, w celu objęcia dziecka właściwą pomocą w nauce i zdiagnozowania jego problemów społecznych.
- prowadzenie zajęć wychowawczo - profilaktycznych z elementami programów z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z używkami.
- systematyczne i cykliczne zajęcia z psychologiem, zatrudnionym w ZPWDz - w każdej placówce, raz w tygodniu, psycholog prowadził zajęcia z zakresu profilaktyki uzależnień (papierosy, narkotyki, alkohol, internet, przemoc internetowa, dopalacze) oraz zapewniał opiekę psychologiczną zgodnie z potrzebami (indywidualna praca z dzieckiem odbywała się za zgodą rodziców); z porad psychologa mogli korzystać także rodzice dzieci uczęszczających do świetlic w formie rozmów indywidualnych i grupowych (grupa wsparcia),

W każdej placówce wyznaczono czas na odrabianie lekcji i zajęcia wyrównawcze z dziećmi, mającymi problemy z nauką. Tę formę pracy wspomagali psycholog ZPWDz i wolontariusze wytypowani przez MOPR.

Ważnym elementem pracy świetlic były kontakty wychowawców z rodziną wychowanków. Rodzice wraz z dziećmi mogli aktywnie uczestniczyć w spotkaniach i zabawach integracyjnych, zajęciach plastycznych i kulinarnych, wieczorkach wspomnień, itp. Wychowawcy świetlic wraz z wychowankami i ich rodzicami zorganizowali Wielkanocne spotkania świąteczne.

W 2019 roku Spotkania Opłatkowe zorganizowane dla dzieci ze świetlic ZPWDz przybrały nową formułę. „Elfy” i „Promyk” odbyły kameralne spotkania z udziałem najbliższych przyjaciół tych świetlic. Natomiast „Gwarek” był jednym z organizatorów spotkania, wspólnego dla trzech świetlic, w którym uczestniczyły także Władze Miasta oraz przedstawiciele jednostek samorządowych i osoby zaprzyjaźnione z poszczególnymi placówkami.

W czasie ferii zimowych i wakacji wychowankowie świetlic, oprócz przygotowanych przez wychowawców zajęć, korzystali z oferty miejskich placówek kulturalnych i sportowych. Wychodziły na wybrane, poranne seanse filmowe, które w ramach współpracy z OCK, dla dzieci ze świetlic były bezpłatne. Odwiedzały muzeum, wychodziły na basen, korzystały z dostępnych sal sportowych, bawiły się w salonie zabaw.

W 2019 r. wychowankowie świetlic uczestniczyli w niżej wymienionych spotkaniach, imprezach i wycieczkach, wspólnych dla wszystkich placówek:

- „Wiem, co jem” – spotkanie z dietetykiem,
- „Mój przyjaciel kręgosłup” – spotkanie z rehabilitantem, zajęcia profilaktyczne dotyczące dbania o prawidłową postawę ciała,
- „Mydełko – pachnidełko” – ręczne wyrabianie mydeł na zajęciach świetlicowych,
- „Tańczę i jestem zdrowy” – zajęcia prowadzone przez instruktora tańca,
- „Wielkanocy koszyczek” – konkurs dla wszystkich placówek ZPWDz, zorganizowany przez wychowawców ze świetlicy „Słodziki”, do udziału zaproszono też „Kultownię”,
- „Dzień Rodziny w Kniei” – piknik, wspólne dla dzieci i ich rodziców integracyjne zabawy sportowe prowadzone przez wychowawców i asystentów rodziny ZPWDz,
- Integracja z „Promykiem” – podchody i ognisko dla dzieci ze wszystkich świetlic ZPWDz w lesie na osiedlu Łazek,
- „Alpakoterapia” – spotkania z Karolem i Kajtkiem, tresowanymi alpakami,
- „I ty także potrafisz udzielać pierwszej pomocy” – zajęcia prowadzone przez instruktorów z Grupy Ratowniczej Nadzieja w Ostrołęce,
- „Dzień sportu” – balonowa siatkówka na plaży – rozgrywki integrujące i promujące aktywny wypoczynek dla dzieci z całego ZPWDz,
- wakacyjna wycieczka edukacyjna do Olsztyna: Park Trampolin, Zamek Biskupów Warmińskich, seans „Nasz wszechświat” w Planetarium,
- „Dzień z przytupem dla każdego” – zabawy dla dzieci na zakończenie wakacji prowadzone przez wychowawców,
- „Pomagamy Świętemu Mikołajowi” – akcja pisania listów do Mikołaja,
- „Stop przemocy 19” – zajęcia prowadzone przez pracowników Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Ostrołęce.

W trakcie roku sprawozdawczego w świetlicach na bieżąco i w miarę potrzeb wymieniano lub doposażano je w drobne sprzęty i materiały, niezbędne do codziennego użytku.

Świetlica „Elfy” mieści się w budynku Dworca PKP. W placówce zatrudniony był jeden wychowawca w pełnym wymiarze czasu pracy, a od lutego pracował drugi wychowawca na ½ etatu oraz jeden pracownik obsługi – porządkowy pracujący na ½ etatu, który obsługuje dwie placówki.

Ważniejsze i ciekawsze wydarzenia w świetlicy „Elfy” w 2019 r.:

- „Orszak Trzech Króli” – udział dzieci i wychowawcy w uroczystości,
- „Owocowe wycinanki” - warsztaty z carvingu pod okiem wykwalifikowanego instruktora,

- „Aktywnie i wesoło” – cykl zajęć ruchowo - muzycznych (m.in. „Wehikuł czasu”, „Zabawy podwórkowe rodem z PRL”, „Zumba- bumba”, „Klanza- taniec do muzyki integracyjnej”),
- „Komunikacja w grupie” – zajęcia prowadzone przez terapeutę uzależnień,
- „Quiz patriotyczny” – udział dzieci w konkursie patriotycznym zorganizowanym przez Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną,
- „Każde dziecko potrafi” – systematyczne zajęcia plastyczno – techniczne, m.in. „Tulipany dla Babci i Mamy”, „Sztuka mydlana”, „Opowieści zamknięte w kamieniu”, „Kolorowe kamyki”, „Mydełka – pachnidełka”, „Moja własna gra planszowa” „Wiklinowe koszyki”, „Wiosenne kwiaty”, „Malarka wiosna”, „Jajko wielkanocne metodą dequpage”, „Mój przyjaciel Gniotek”, „Twórcze paluszki lepią placuszki”, „Świat nitką malowany”, „Obrazkowe kleksy”
- „Bum – bum rurki” – cykl zajęć muzycznych,
- „ABC kucharzenia” – cykliczne zajęcia kulinarne (m.in. „Karnawałowe bałwanki”, „Blżej Azji”, „Kejk i Szejk”, „Zapiekanka makaronowa”, „Słodka pokusa”, „Smaki świata”, „Jedz sałatki będziesz piękny i gładki”, „Jemy zdrowo i kolorowo”),
- „Wiklina papierowa” – zajęcia dla uczestników Festynu Osiedlowego prowadzone przez wychowawcę,
- „Sport – maniake - witamy lato na sportowo” – zajęcia sportowe: piłka nożna, kometka, koszykówka, bieg na czas, skoki w dal oraz turnieje siatkówki balonowej,
- udział w Świątecznej Zbiórce Żywności – wolontariat w sklepie „Stokrotka” ul. Inwalidów Wojennych,
- „Kolęda, kolęda ...” – występ dzieci podczas Wigilii Osiedlowej.

Wychowawca realizował poniższą tematykę zajęć z zakresu profilaktyki:

- „Bajkowe spotkania- Janek i Gracjella” – cykl zajęć profilaktyczno – wychowawczych,
- „Zachowaj trzeźwy umysł” – cykl zajęć profilaktycznych na temat zagrożeń współczesnego świata, „Przyjaźń w moim życiu”, „Moje mocne strony”, „Budowanie pozytywnej samooceny”, „Filip z tęczą w kieszeni”, „Zachowaj trzeźwy umysł”, „Dlaczego bywam agresywny”, „Żyj bezpiecznie i zdrowo”, „Jak rozwiązać konflikt” - zajęcia z zakresu rozwijania umiejętności społecznych,
- „Dopalacze - mówię nie”, „Dopalacze nie ryzykuję”, „ Kiedy ktoś mówi nie”, „Pozwól mi skończyć” - cykl zajęć z zakresu profilaktyki uzależnień.

Świetlica „**Gwarek**” usytuowana jest w budynku Ostrołęckiej Spółdzielni Mieszkaniowej. Zatrudniony był tu jeden wychowawca w pełnym wymiarze czasu pracy, a od lutego 2019 r. drugi, pracujący w wymiarze ½ etatu.

Pracę wychowawcy świetlicy w różnych okresach czasu wspierało ogółem 6 wolontariuszy.

Ważniejsze wydarzenia w świetlicy „Gwarek” w 2019 r.:

- „Odpakowani.pl” – zajęcia edukacyjne związane z ekologią, utrwalanie umiejętności właściwej segregacji odpadów, konstruowanie budowli z zużytych, plastikowych pojemników, choinka z owoców i przypraw korzennych,
- „Kreatywna świetlica” – cykl zajęć plastyczno – technicznych (m. in. „Serduszkowe świeczniki”, „Świece w kolorach tęczy”, „Zakochany obrazek – walentynkowe serduszka” – zajęcia plastyczne, zapoznanie z nową techniką nakładania farb plakatowych z wykorzystaniem gąbki, „Kwiecista wiadomość” – ozdabianie kwiatów z papieru techniką przy pomocy znaków, „Słono, ale uroczo”, na których lepione, malowane, lakierowane i ozdobnie pakowane były baranki z masy solnej, „Cieplutkie serduszka” - wykonywanie serduszek z miękkich materiałów, wykonanie laurek metodą orgiami, „Zabawa sensoryczna” – tworzenie kolorowej masy, wykonywanie jesiennych elementów, „Naturalnie piękne” – kompozycje przestrzenne z uzbieranych darów jesieni),
- Wizyta w Środowiskowym Domu Samopomocy Farna w Ostrołęce - udział w zajęciach relaksacyjnych w sali doświadczania świata, zajęcia plastyczne i kulinarne,
- Integracja pokoleniowa - wizyta z przygotowaną inscenizacją „Babuszki staruszki” w Domu Dziennego Pobytu Seniora w Ostrołęce,
- Udział w Festynie Osiedlowym – występ dzieci z układem tańca nowoczesnego oraz utworem „Stokrotka”, granym na bum – bum rurkach,
- „Złapmy lwa” – szachy po japońsku – zajęcia rozwijające myślenie strategiczne,
- "Angielskie S.O.S." – cykl zajęć z języka angielskiego w ramach pomocy w nauce oraz lekcji okolicznościowych i zajęć kulturoznawczych krajów anglojęzycznych (m. in. „Valentine's Day”, „5 seconds”, „Animals”, „Colours”, „My toys”),
- Jesteśmy Europejczykami – wycieczka do „Krainy Kurpiowskiej” zorganizowana przez p. Aleksandrę Nowak, prowadzącą Punkt Informacji Europejskiej w Ostrołęce, zabawy edukacyjno – sportowe połączone z piknikiem,
- Jak możemy unikać groźnych chorób – spotkanie edukacyjne z pracownikami Powiatowej Stacji Sanitarnej – Epidemiologicznej,
- Rocznica wybuchu II Wojny Światowej – rozmowa kierowana i oglądanie filmu,
- „Samo zdrowie – jesienne owoce” - pogadanka o wartości odżywczej owoców połączona z zajęciami plastycznymi - poszukiwanie barw złamanych przy pomocy kredek ołówkowych.

Wychowawcy prowadzili niżej wymienione zajęcia profilaktyczno – wychowawcze:

- „Nasza droga przez życie” - realizacja wybranych elementów programu profilaktyczno – wychowawczego z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniami (m.in. „Narkotyki – plaga wśród młodzieży”, „Przestrzeganie dobrych zasad”, „Dobre i złe nawyki”, „Wakacyjna polisa trzeźwości”, „Fajnie jest pomagać”, „Groźna moda na e - papierosa”),
- „Misiowa rodzinka i jej przygody”- cykl zajęć profilaktyczno – wychowawczych z wykorzystaniem terapeutycznych przytulank o specjalnych rozmiarach (m.in. „Wierzę w bajki”, „Misie są chore”, „Zaginione ubranka”, „Kłopoty misiów”, „Okruszek jest smutny”, „Pożegnanie z rodzinką misiów”),
- „Ważne rozmowy na trudne tematy” - cykl zajęć podejmowanych wówczas, gdy zaistniała potrzeba przybliżenia wychowankom jakiegoś ważnego zagadnienia lub trudności, która aktualnie dotyczy grupy lub indywidualnej osoby, odbywały się w kręgu i dawały szansę wypowiedzenia się każdemu dziecku, np. o przemocy, o złych nawykach i uprzedzeniach, o narkotykach.

Świetlica „**Promyk**” zlokalizowana jest w jednym z bloków socjalnych na osiedlu „Łazek”. Pracowało tu trzech wychowawców (dwóch w pełnym wymiarze czasu pracy, jeden na ½ etatu).

Ważniejsze wydarzenia w świetlicy „Promyk” w 2019 r.:

- kontynuacja współpracy z Kołem Wędkarskim „Energopap 72”:
  - „Szkółka wędkowania” - cykl spotkań z przedstawicielami koła wędkarskiego, przygotowujących do udziału w wyjazdach na zawody spławikowe,
  - „Tydzień czystości wód” – udział dzieci w konkursie plastycznym,
  - Wyjazd z dziećmi i ich rodzicami nad zbiornik wodny Wykrot na zawody rzutowe o puchar Zarządu Koła „Energopap 72”, połączone z akcją „Sprzątanie świata” - maj i wrzesień,
  - Wyjazd z wychowankami i ich rodzicami na zawody spławikowe w ramach Szkółki Wędkowania nad Kanał Mioduński,

Organizatorem wszystkich zajęć i wyjazdów był wyżej wymieniony partner przy wsparciu pracujących wychowawców i udziale rodziców naszych dzieci.

- „Lekcje Historii” – Międzynarodowy Dzień Ofiar Holokaustu, Dzień Żołnierzy Wyklętych, Dzień Flagi Państwowej, Konstytucja 3 Maja, 80 rocznica napaści Niemiec i Związku

Radzieckiego na Polskę, 11 Listopada – Polska Niepodległa, 13 grudnia – rocznica ogłoszenia stanu wojennego,

- „Ekologia naszych wód” - lekcje z ekologii, woda w życiu wszystkich istot, zwierzęta wodne,
- „Dzień bibliotekarza” – majowa akcja czytelnicza, dyskusja z dziećmi na temat zawodu i literatury dziecięcej oraz młodzieżowej,
- „Wakacje na wesoło” – bezpiecznie i aktywnie - wycieczki rowerowe, plażowanie, zabawy w parku Bursztynowym, zawody międzyświecicowe,
- „Skarby Pani Jesieni” - wyjścia przyrodnicze do lasu, poszukiwanie zmian zachodzących w przyrodzie, prace plastyczne z wykonane z darów jesieni.

Wychowawcy prowadzili niżej wymienione zajęcia profilaktyczno – wychowawcze:

- „Żyję bez uzależnień” – cykl zajęć z zakresu profilaktyki uzależnień (m.in. „Palenie szkodzi zdrowiu i uzależnia”, „Narkotyki - czym są i jak się ustrzec przed nimi”, „Substancje odurzające”, „Jestem bezpieczny w niebezpiecznym świecie”, „Nikotyna uzależnia”, „Skutki zażywania narkotyków”, „Nikotyna moim wrogiem”, „Picie szkodzi zdrowiu - żyję bez uzależnień”, „Gdy nie będziesz palił, to zdrowie sobie ocalisz”, „Narkotyki niewolą i niszczą”,
- „Komunikacja między nami, Nastolatkami” - cykl zajęć wychowawczych z elementami socjoterapii, mowa werbalna i niewerbalna, tolerancja i przełamywanie nieśmiałości,
- „Wśród ludzi” – cykl zajęć dot. współżycia w społeczeństwie (m. in. „Bądź kumplem, nie dokuczaj”, „Nie twoje – nie ruszaj – zapytaj!”, „Grzeczność na co dzień”, „Wyrażanie złości bez agresji”, „Savoir -vivre – dobre maniery”).
- Z wartościami za pan brat, Świecliczaki idą w świat – cykl zajęć na temat wartości w życiu (m. in. „Rodzina jest dla mnie najważniejsza”, „Moje miejsce w rodzinie”, „Utrzymanie poprawnych relacji z poszczególnymi członkami rodziny”, „Mam swoje zasady i nimi kieruję się w życiu”, „Moje emocje”).

W świetlicy „Promyk” działania podejmowane przez wychowawców miały głównie na celu zapewnienie dzieciom zorganizowanej opieki, pomocy w nauce, utrwalenie nawyków edukacyjnych, wspieranie pozytywnych postaw społecznych oraz wzmacnianie wiary we własne możliwości i sprawczość.

W wyniku działań placówki zapewniona została zorganizowana opieka dla dzieci i pomoc w nauce. Dzieci miały możliwość odkrywania w sobie talentów oraz umiejętności twórczego wykorzystywania własnego potencjału. Wychowankowie zdobywali wiedzę na temat bezpiecznych zachowań w różnych sytuacjach. Uczyli się dokonywania świadomych

wyborów i ponoszenia konsekwencji. Wychowawcy, mając możliwość indywidualnego podejścia do dziecka, pracowali na jego zasobach. Bogata oferta zajęć świetlicowych, oprócz walorów wychowawczych i dydaktycznych, miała wartości integrujące.

Na prowadzenie trzech świetlic przekazano ZPWDz kwotę 398.702,00 zł, (ze środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych), z czego wydatkowano 396.450,00 zł.

Realizacja edukacyjnych programów profilaktycznych

Do zadań własnych gminy należy między innymi prowadzenie w szkołach profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo - wychowawczych i socjoterapeutycznych. W związku z powyższym, w 2019 roku na realizację ww. zadań, zostały przekazane środki finansowe w kwocie 41.340,00 zł.

W szkołach prowadzone były zajęcia profilaktyczne oraz realizowane programy profilaktyczne, takie jak: „Noe” cz. I, „Noe” cz. II, „Korekta”, „Wybierz sam”, „Smak życia, czyli debata o dopalaczach”, „Przeciw narkotykom – ku afirmacji życia”, „Tolerancja, agresja, przemoc, fonoholizm, integracja”, „Nie dopalaj się, bo się spalisz - co warto wiedzieć o narkotykach i dopalaczach”, „Bawię się - bezpiecznie i mądrze”, „Cyberprzemoc”, „Zagrożenia w cyberprzestrzeni” oraz warsztaty profilaktyczne dla dzieci z zakresu przeciwdziałania przemocy, agresji i uzależnień.

Szkolne programy i warsztaty profilaktyczne realizowano w placówkach oświatowych, funkcjonujących na terenie miasta Ostrołęki. Realizacja programów polegała przede wszystkim na:

- dostarczeniu dzieciom i młodzieży informacji o szkodliwości alkoholu i innych substancjach uzależniających oraz zagrożeniach towarzyszących ich zażywaniu,
- wskazaniu możliwości unikania tych zagrożeń, sposobów radzenia sobie z nimi,
- przekazywanie wiadomości na temat zdrowego stylu życia bez alkoholu i innych substancji (leków, narkotyków, papierosów i dopalaczy).

Celem realizacji programów profilaktycznych nt. środków psychoaktywnych było kształtowanie właściwych postaw wobec alkoholu i narkotyków wśród młodzieży oraz przede

wszystkim zmniejszenie tendencji do ryzykownych zachowań alkoholowych wykazywanych przez młodzież, w tym:

- podnoszenie świadomości młodzieży w zakresie zdrowotnych, psychologicznych i społecznych konsekwencji używania alkoholu oraz innych środków psychoaktywnych,
- kształtowanie osobowości młodych ludzi i ich zdolności interpersonalnych niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania w grupach rówieśniczych bez pomocy alkoholu, papierosów i innych substancji uzależniających,
- zmniejszenie ryzyka natychmiastowych i odroczonej konsekwencji używania środków psychoaktywnych,
- wzmocnienie innych zachowań pożądaných i zmniejszenie skali przemocy wewnątrz grup, w tym przemocy stosowanej za pośrednictwem urządzeń elektronicznych,
- identyfikację problemu alkoholowego u niektórych uczestników i wskazanie uzyskania przez nich profesjonalnej pomocy.

W szkolnych programach i warsztatach profilaktycznych wzięło udział **2.505 uczniów**.

Jedną z form przekazu profilaktycznego są spektakle teatralne i koncerty profilaktyczne, które głównie poruszały problem uzależnień w środowisku dzieci i młodzieży, relacji rodzinnych i społecznych np. spektakle profilaktyczne pt. „LOL”, czy „Wspomnienia narkomanki” Z tej formy skorzystało **610 uczniów**.

W szkołach realizowano zajęcia profilaktyczne skierowane do grup rówieśniczych dotyczących uzależnień od środków psychoaktywnych. Projekt "Klasa z klasą" realizowany przez 45 uczniów ZSZ Nr 4, miał na celu kształtowanie właściwych postaw z tego zakresu wśród młodzieży. Spektakl „W niewoli nałogów” obejrzało **343 uczniów**.

W szkołach organizowano wywiadówki profilaktyczne i warsztaty dla rodziców, w zakresie profilaktyki uzależnień i zagrożeń płynących z niewłaściwego korzystania z Internetu (np. „Zagrożenia w cyberprzestrzeni”). Zapoznano ich z problemami uzależnienia od środków psychoaktywnych, w tym od alkoholu, narkotyków, przemocy przedstawiono na co zwrócić uwagę w zachowaniu dziecka, co mogłoby wskazywać, że dziecko używa środków psychoaktywnych lub doznaje przemocy ze strony grupy rówieśniczej, a także przeprowadzono warsztaty profilaktyczne dla rodziców pt. „Presja rodzicielska oraz jej rola w procesie wychowania młodzieży”. Łącznie w warsztatach wzięło udział **954 rodziców**.

W 2019 roku Prezydent Miasta Ostrołęki podpisał umowy zlecenie na realizację 4 programów pt. „**Archipelag Skarbów**”. Program zrealizowano dla młodzieży II LO i ZSZ Nr 3 oraz w SP Nr 5 w Ostrołęce. Ostatnia realizacja programu (ewaluacyjna)

zaplanowana jest w I półroczu 2020 r. w SP Nr 2. **W realizacji 3 programów uczestniczyło 450 uczniów, 97 nauczycieli i 76 rodziców.**

Program profilaktyki zintegrowanej „Archipelag Skarbów” zgodnie z założeniami profilaktyki zintegrowanej obejmuje bardzo szerokie spektrum. Zostały one wyliczone poniżej, według obszarów tematycznych:

- profilaktyka dot. substancji psychoaktywnych,
  - ograniczenie używania przez młodzież alkoholu i narkotyków, wychowanie ku miłości i odpowiedzialności za swoją seksualność, wzbudzenie motywacji do pracy nad własnym rozwojem w sferze budowania dojrzałych więzi, ukazanie postaw i działań, które zwiększają szanse przeżycia prawdziwej, wiernej i trwałej miłości, podważenie obecnych w popkulturze silnie szkodliwych mitów na temat miłości i seksualności, ograniczenie korzystania z pornografii, przeciwdziałanie skutkom seksualizacji dziewcząt, w tym zjawisku „samouprzedmiotowienia”,
- profilaktyka dot. ciąży nastolatek i profilaktyka HIV/AIDS:
  - zmotywowanie młodzieży do utrzymania postawy wstrzeźliwości seksualnej lub powrotu do tej postawy (jeśli chodzi o młodzież po inicjacji seksualnej), poszerzenie wiedzy młodzieży na temat zakażeń przenoszonych drogą płciową i skutecznych metod zapobiegania,
- profilaktyka dot. przemocy:
  - ograniczenie natężenia przemocy rówieśniczej w formie fizycznej i słownej, a także przemocy o podtekście seksualnym, wzrost szacunku chłopców wobec dziewcząt i dziewcząt wobec samych siebie,
- cele i efekty ogólnoprofilaktyczne:
  - podwyższenie kompetencji w zakresie zachowań asertywnych, wzmocnienie czynników chroniących w profilaktyce (więź z rodzicami, nauczycielami, identyfikacja z własnym systemem wartości – religijnym lub świeckim).

Program jest przeprowadzony w oparciu o udźwiękowione prezentacje multimedialne. Umożliwia to wykorzystanie wrażliwości współczesnych młodych odbiorców, którzy mając częsty kontakt z mediami elektronicznymi, łatwo angażują się w zajęcia przypominające stylem telewizyjne show. Metodyka programu świadomie wykorzystuje estetykę popkultury, podkładając pod lekką, barwną formę głębokie profilaktyczne treści. Zaletą takiej konstrukcji przekazu profilaktycznego jest możliwość polisensorycznego dotarcia do każdego z odbiorców programu, z uwzględnieniem różnic indywidualnych we wrażliwości na poszczególne rodzaje bodźców. Bogate udźwiękowanie prezentacji pomaga w utrzymaniu

uwagi odbiorców programu. W prowadzeniu ćwiczeń trenerzy bazują na pozytywnym potencjale, który posiada młodzież. Celem prowadzących jest wydobyć go z każdej młodej osoby, która zaangażowała się w proponowane ćwiczenia. Jeśli występuje konieczność jasnego postawienia granic lub udzielenia przestrogi, dzieje się to z zachowaniem zasad dobrej komunikacji i szacunku dla tej osoby. Uczestnicy ćwiczeń otrzymują od trenerów nagrody w podziękowaniu za zaangażowanie według określonych zasad.

W trakcie roku 2019 Prezydent Miasta Ostrołęki podpisał umowę na realizację programu profilaktycznego pt. „**Ku wolności**”, którego inicjatorem był Przewodniczący Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Program prowadziła grupa „Wyrwani z Niewoli”. Projekt ten skierowany był do uczniów ostrołęckich szkół średnich oraz klas siódmych i ósmych szkół podstawowych. Celem programu było: ukształtowanie właściwego stosunku do otaczającego nas świata; profilaktyka uzależnień; przemocy i agresji rówieśniczej w środowisku szkolnym, a także w internecie; określenie systemu wartości w kształtowaniu osobowości; nauka kreowania właściwych stosunków międzyludzkich oraz właściwych postaw życiowych, dobrych decyzji i wyborów moralnych, asertywnego mówienia „nie”; a także pomoc w budowaniu wiary we własną wartość i godność.

Łącznie w projekcie udział wzięło 1.200 uczniów.

Dodatkowo Prezydent Miasta Ostrołęki zlecił organizacji pozarządowej realizację programów edukacyjno – profilaktycznych „**Smak życia - czyli debata o dopalaczach**” oraz „**Debata**” zrealizowanych w Szkołach Podstawowych Nr 1, 2, 3, 5, 6 w Ostrołęce.

W pierwszym projekcie (15 godzin dydaktycznych) udział wzięło 215 uczniów z 12 klas, natomiast w drugim projekcie (15 godzin dydaktycznych) udział wzięło 228 uczniów z 15 klas. **Łącznie w dwóch programach uczestniczyło 443 uczniów.** Celem programów było pokazanie młodzieży pozytywnych alternatyw dla ich życia, poprzez realizację pasji i zainteresowań, zachęcenie do niepodejmowania prób lub zaniechania eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi i pobudzającymi. Uczniowie uzyskali wiedzę pomocną w kształtowaniu zdrowego stylu życia (poprzez metafory, prezentacje, filmy, udział w scenkach) w zakresie umiejętności, kompetencji i postaw pomocnych w asertywnej odmowie środków odurzających.

Miasto Ostrołęka realizowało projekt profilaktyczny „**Zachowaj Trzeźwy Umysł**” w ramach Ogólnopolskiej Kampanii Stowarzyszenia Producentów i Dziennikarzy Radiowych. Dyrektorzy placówek oświatowych zostali zaproszeni do współpracy przy realizacji działań. W ramach kampanii, na terenie Szkoły Podstawowej Nr 6, po raz dziewiąty został

zorganizowany piknik, w którym udział wzięli uczniowie ostrołęckich szkół podstawowych. W trakcie pikniku zostały przekazane przewodniki do realizacji kampanii, materiały edukacyjne, w formie ulotek, broszur i plakatów. Prowadzono również szereg konkurencji sportowych m.in. zawody sportowe w piłce nożnej i biegach, a także przeprowadzony został konkurs plastyczny i muzyczny, turniej wiedzy edukacyjno – profilaktycznej. Celem Pikniku było promowanie zdrowego trybu życia w trzeźwości, rozwijanie umiejętności radzenia sobie w różnych sytuacjach życiowych, w szczególności gdy dochodzi do prób częstowania alkoholem, papierosami czy narkotykami, jak również promowanie ruchu na świeżym powietrzu jako alternatywną formę spędzania wolnego czasu. W Pikniku ZTU wzięło udział **150 uczniów**.

Dodatkowo Miasto Ostrołęka włączyło się do współorganizacji wypoczynku zimowego i letniego, w formie dofinansowania pólferii zimowych i półkolonii letnich dla dzieci i młodzieży, jako alternatywna forma aktywnego wypoczynku w mieście. W trakcie zajęć uczestnicy korzystali z pływalni, kręgielni, mieli zajęcia plastyczne oraz zorganizowaną dyskotekę i wycieczkę do Łomży. W trakcie spotkań, pogłębiali m. in. swoją wiedzę z zakresu zagrożeń płynących z używania środków psychoaktywnych. **Łącznie 434 dzieci i młodzieży skorzystało z tej formy wypoczynku.**

Prezydent Miasta Ostrołęki objął patronatem i był współorganizatorem XXI Ogólnopolskiego Festiwalu Filmów Amatorskich „**Filmowe Zwierciadła 2019**”, na którym prezentowano filmy poruszające tematykę patologii społecznych i problemów uzależnień.

Prezydent Miasta Ostrołęki systematycznie wspiera działania ostrołęckich grup trzeźwościowych, realizowane m. in. przez Ostrołęckie Stowarzyszenie Promocji Zdrowia i Trzeźwości „Arkadia”, „Bractwo Trzeźwości” i inne, które promują trzeźwość i zdrowy styl życia, poprzez krzewienie kultury życia, zabawy bez alkoholu oraz wzmacnianie więzi rodzinnych i międzyludzkich. Odbiorcami działań są mieszkańcy miasta. **Łącznie w działaniach wzięło udział ok. 700 osób.**

Ponadto Prezydent Miasta Ostrołęki, mając na celu podniesienie jakości udzielanej specjalistycznej pomocy terapeutycznej oraz wzmożenie działań, podpisał umowę na prowadzenie pracy profilaktycznej z osobami uzależnionymi, w tym: z mieszkańcami Domu Pomocy Społecznej; z osobami zgłaszającymi się po pomoc do Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Ostrołęce; z osobami bezdomnymi w Noclegowni dla Osób Bezdomnych, (prowadzonej przez MOPR); a także z osobami uzależnionymi zgłaszającymi się po pomoc

do Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Ostrołęce. I tak **w OIK udzielono porad 53 osobom, w DPS – 15 osobom, w Noclegownii – 10 osobom, w MOPR – 15 osobom.**

Prezydent Miasta Ostrołęki realizując zadanie dotyczące zwiększania dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu zlecił realizację przeprowadzenia „**Superwizji klinicznych**” dla 9 pracowników Ośrodka Terapii Uzależnień w Ostrołęce, która jest bardzo ważnym elementem doskonalenia w pracy zawodowej terapeuty uzależnień i pozwala na uzyskanie wyższego poziomu leczenia pacjentów uzależnionych i członków ich rodzin. Zlecił również realizację projektu szkoleniowego pt. „**Trening wzmocnienia samokontroli u pacjentów uzależnionych**” dla personelu OTUA w Ostrołęce. Metodą prowadzenia tych oddziaływań terapeutycznych są zajęcia warsztatowo – treningowe i superwizyjne. Metoda ta jest nowym podejściem do pracy z osobami uzależnionymi, które w całym procesie kształtowania swojej osobowości, zanim jeszcze uzależnią się wykazują nasilone tendencje do braku kontroli swoich zachowań i emocji, co jeszcze bardziej nasila się w wyniku trwającego uzależnienia. Prowadzone zajęcia, mają na celu wzmocnienie samokontroli, co daje dobre rezultaty w utrzymaniu abstynencji i zmianie osobowości pacjentów.

Od września do grudnia 2019 roku Prezydent Miasta dofinansował projekt, którego inicjatorem był Przewodniczący Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, a realizacja odbywała się w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Ostrołęce. Projekt „Zapewnienie pomocy terapeutycznej osobom z problemem uzależnienia od alkoholu oraz członkom ich rodzin” skierowany był do mieszkańców miasta Ostrołęki zagrożonych, bądź dotkniętych problemem uzależnień i przemocy w rodzinie. Liczba osób, które skorzystały z porad specjalistów – **56 osób.**

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych składa się z 11 osób. W 2019 roku Komisja spotkała się na 23 posiedzeniach. Do zadań Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w szczególności należy:

- 1) opiniowanie wniosków dotyczących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych,
- 2) podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu,
- 3) inicjowanie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych,

- 4) dokonywanie kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń,
- 5) przygotowanie projektu gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

W 2019 roku Komisja wydała 74 opinie pozytywne i 2 opinie negatywne dotyczące zgodności lokalizacji punktu sprzedaży napojów alkoholowych z uchwałą Nr 497/LXVI/2018 Rady Miasta Ostrołęki z dnia 28 czerwca 2018 r. w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz określenia zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych (ze zm.).

W placówkach ze sprzedażą i podawaniem napojów alkoholowych przeprowadzane były systematyczne kontrole. Przedmiotem kontroli było przestrzeganie zasad sprzedaży napojów alkoholowych, określonych w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, a w szczególności przestrzeganie zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim i nietrzeźwym oraz przestrzeganie nakazu zamieszczania w miejscach sprzedaży informacji o szkodliwości spożywania alkoholu. W 2019 roku w punktach ze sprzedażą i podawaniem napojów alkoholowych Zespół ds. kontroli Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przeprowadził **113 kontroli**.

W 2019 r. do Komisji wpłynęły 94 wnioski o objęcie leczeniem odwykowym z czego:

- 37 - od rodzin,
- 45 - z Komendy Miejskiej Policji,
- 1 - z Domu Pomocy Społecznej,
- 2 - z Sądu,
- 9 - od Grupy Roboczej z OIK.

Wśród zgłoszonych było: 20 osób pracujących, 10 osób podejmujących pracę dorywczą, 24 osoby bezrobotne, 6 emerytów, 1 rencista, 28 osób - brak danych, 1 osoba otrzymująca zasiłek dla bezrobotnych, 3 osoby otrzymujące zasiłek z MOPR, 1 osoba otrzymująca zasiłek chorobowy.

Komisja podejmuje czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu, obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. Członkowie zespołu ds. prowadzenia rozmów interwencyjno – motywacyjnych przeprowadzają rozmowy z osobami nadużywającymi alkoholu, uzależnionymi i członkami ich rodzin, jednocześnie badając sytuację pod względem używania przemocy wobec członków rodziny przez osobę uzależnioną. Członkowie Komisji wspierają jednostki pomocy społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy, pomagając rodzinom z problemem alkoholowym. Wobec faktu

stosowania przemocy podejmowane były odpowiednie działania, m. in. członkowie Komisji brali udział w posiedzeniach Grup Roboczych w Ośrodku Interwencji Kryzysowej, gdzie osoby doznające przemocy otrzymywały wsparcie i pomoc psychologiczną.

Zespół do prowadzenia rozmów interwencyjno - motywacyjnych zwołał 24 posiedzenia. W trakcie spotkań Zespół prowadził rozmowy motywujące do podjęcia leczenia odwykowego z osobami, w sprawie których wpłynął wniosek o objęcie leczeniem odwykowym oraz z członkami ich rodzin. Osoby, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylają się od obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny albo systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny, kieruje się na badanie do biegłych sądowych, w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego. Na ww. badanie kieruje Komisja właściwa według miejsca zamieszkania lub pobytu osoby, której postępowanie dotyczy.

W celu przyspieszenia postępowania dotyczącego poddania się leczeniu odwykowemu osób uzależnionych od alkoholu, podpisane były, bezpośrednio przez Miasto Ostrołęka reprezentowane przez Prezydenta Miasta Ostrołęki, umowy z biegłymi sądowymi w przedmiocie uzależnienia od alkoholu. W przypadku stwierdzenia przejawów uzależnienia od alkoholu, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych składała wnioski do sądu o zobowiązanie osoby do podjęcia leczenia odwykowego. W 2019 roku Komisja złożyła do Sądu 31 wniosków, w tym 22 wnioski, które dotyczyły spraw z 2018 roku, 3 wnioski, które dotyczyły spraw z 2017 r. Członkowie Zespołu brali udział w sprawach rozpatrywanych przez Sąd, który rozpatrywał również sprawy kierowane przez Komisję w 2017 i 2018 roku.

W 2019 r. na realizację zadań publicznych zleconych w ramach konkursu ofert przekazano środki finansowe dla następujących podmiotów:

Na zadanie: Działalność informacyjna i edukacyjna na temat zdrowotnych i społecznych skutków używania środków psychoaktywnych.

1. Stowarzyszenie Promocji Zdrowia „Nadzieja” w Ostrołęce, ul. Kościuszki 24/26

kwota – 18.000,00 zł

2. Centrum Edukacji Medialnej SPESMEDIAGROUP w Łomży, Oddział w Ostrołęce
ul. Gomulickiego 1A **kwota - 11.890,00 zł**

Razem: 29.890,00 zł

Na zadanie: Wspieranie realizacji programów edukacyjno-profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom w środowisku dzieci, młodzieży i osób dorosłych.

1. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Powiatowy w Ostrołęce ul. Kościuszki 21
07 – 410 Ostrołęka   **kwota – 20.000,00 zł**
2. Związek Harcerstwa Polskiego Komenda Hufca w Ostrołęce Plac Gen. J. Bema 11
kwota – 8.000,00 zł
3. Stowarzyszenie Promocji Zdrowia „Nadzieja” w Ostrołęce, ul. Kościuszki 24/26
kwota – 25.000,00 zł
4. Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Pomocna Dłoń”   ul.
gen. A.E. Fieldorfa „Nila” 15, lok.65a, 07 -410 Ostrołęka   **kwota – 3.000,00 zł**
5. Ostrołęckie Stowarzyszenie Promocji Zdrowia i Trzeźwości „Arkadia” 07 - 410 Ostrołęka,
ul. gen. A.E. Fieldorfa „Nila” 15, lok. 105   **kwota - 14.000,00 zł**
6. Ostrołęckie Stowarzyszenie Promocji Zdrowia i Trzeźwości „Arkadia” 07 - 410 Ostrołęka,
ul. gen. A.E. Fieldorfa „Nila” 15, lok. 105   **kwota - 10.000,00 zł**
7. Fundacja Homo Homini im. Karola de Foucauld, ul. Ks. Popiełuszki 43, 30-898 Kraków
kwota - 13.290,00 zł
8. Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci Niepełnosprawnych przy Specjalnym Ośrodku Szkolno –
Wychowawczym w Ostrołęce „Dajmy im radość”, ul. Traugutta 9, 07 – 410 Ostrołęka
kwota – 2.559,99 zł
9. Stowarzyszenie Pomocy Rodzinom „Nadzieja” ul. Zawadzka 55, 18 – 400 Łomża
kwota – 3.710 zł

Razem: 99.559,99 zł

Na zadanie: Przeciwdziałanie i zapobieganie zjawiskom patologicznym poprzez realizację programów pt. „Bezpieczne wakacje w mieście i plenerze” skierowanych do dzieci i młodzieży w okresie letnim.

1. Związek Harcerstwa Polskiego Komenda Hufca w Ostrołęce Plac Gen. J. Bema 11
kwota – 13.000,00 zł
  2. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Powiatowy w Ostrołęce ul. Kościuszki 21
kwota - 16.000,00 zł
  3. Caritas Diecezji Łomżyńskiej, ul. Rybaki 1, 18 – 400 Łomża - **kwota – 16.000,00 zł**
  4. Polski Czerwony Krzyż Oddział Rejonowy 07 – 410 Ostrołęka, ul. Kościuszki 24/26
kwota – 22.000,00 zł
  5. Uczniowski Klub Sportowy „Narew”, ul. Papiernicza 1, w Ostrołęce - **kwota - 10.000,00 zł**
- Razem: 77.000,00 zł**

Paragraf 4170

Plan: 206.000,00 zł	Wykonanie: 99.806,84 zł	Pozostało: 106.193,16 zł
- wynagrodzenia MKRPA		- 96.585,00
- wynagrodzenie terapeuty uzależnień		- 3.221,84

Paragraf 4210

Plan: 84.000,00 zł	Wykonanie: 31.454,95 zł	Pozostało: 52.545,05 zł
- zakup materiałów dot. kampanii „Zachowaj Trzeźwy Umysł”		- 5.351,50
- zakup materiałów dot. kampanii „Narkotyki, to mnie nie kręci”		- 1.968,00
- współorganizacja spotkań, konkursów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży		- 2.875,25
- zakup materiałów i wyposażenia dla Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej		- 11.744,32
- zakup toneru do drukarki MKRPA		- 927,66
- zakup materiałów i wyposażenia dla Ośrodka Leczenia Uzależnień w Łomży		- 3.000,00
- zakup materiałów i wyposażenia dla Ośrodka Leczenia Uzależnień w Przasnyszu		- 1.988,00
- zakup pieczętki MKRPA		- 24,00
- zakup paliwa na przejazd na konferencję członków MKRPA		- 210,07
- współorganizacja Rodzinnego Pikniku Trzeźwościowego		- 2.646,15
- zakup materiałów profilaktycznych (ulotek)		- 720,00

Paragraf 4300

Plan: 264.688,00 zł	Wykonanie: 144.307,45 zł	Pozostało: 120.430,55 zł
- współorganizacja spotkań profilaktycznych dla dzieci i młodzieży		- 24.262,87
- współorganizacja imprez propagujących życie w trzeźwości		- 12.053,00
- dofinansowanie superwizji klinicznej dla pracowników OTU w Ostrołęce		- 6.600,00
- szkolenie dla członków MKRPA		- 1.353,64
- dofinansowanie szkolenia „Trening wzmacniania samokontroli u pacjentów uzależnionych” dla pracowników OTU w Ostrołęce		- 4.800,00
- zakup gumki do pieczętki MKRPA		- 27,00
- organizacja działań profilaktycznych dla młodzieży Szkoła Promocji Zdrowia		- 1.500,00
- wynagrodzenie terapeuty uzależnień za prowadzenie pracy profilaktycznej z zakresu uzależnień w DPS, OIK, Noclegowni i MOPR		- 49.450,00
- przesyłka materiałów profilaktycznych		- 47,99
- współorganizacja Pikniku Zdrowotnego w Parku Miejskim		- 6.027,00
- zakup usług promocyjnych dla MKRPA (koszulki, baner)		- 2.677,65
- współorganizacja koncertu profilaktycznego „Ku wolności”		- 3.258,30
- finansowanie audycji radiowej pn. „Stop! Po alkoholu nie wchodzę do wody”		- 1.850,00

- dofinansowanie dla szkół działań z zakresu profilaktyki uzależnień od środków psychoaktywnych, przemocy, cyberprzemocy dla dzieci, młodzieży i rodziców - 9.430,00
- finansowanie programu profilaktycznego dla młodzieży, rodziców i rady pedagogicznej pt. „Archipelag Skarbów” w SP Nr 5, II LO i ZSZ Nr 3 - 16.270,00
- współorganizacja OFFA „Filmowe Zwierciadła 2019” - 1.000,00
- diagnoza problemów społecznych na terenie Miasta Ostrołęki - 3.700,00

Paragraf 4220

Plan: 10.494,00 zł   Wykonanie: 4.668,89 zł   Pozostało: 5.825,11 zł

- zakup art. spożywczych na spotkanie trzeźwościowe - 3.754,89
- zakup art. spożywczych na szkolenie MKRPA - 68,00
- zakup art. spożywczych na piknik „Zachowaj Trzeźwy Umysł” - 846,00

Paragraf 4240

Plan: 500,00 zł   Wykonanie: 0,00 zł   Pozostało: 500,00 zł

Paragraf 4610

Plan: 18.000,00 zł   Wykonanie: 8.440,00 zł   Pozostało: 9.560,00 zł

- opłata od wniosku do sądu i za opinie biegłych – 8.440,00

Paragraf 4700

Plan: 7.000,00 zł   Wykonanie: 135,36 zł   Pozostało: 6.864,64 zł

- szkolenia pracowników - 135,36

Paragraf 4110

Plan: 3.000,00 zł   Wykonanie: 1.031,35 zł   Pozostało: 1.968,65 zł

- składki na ubezpieczenie społeczne - 1.031,35

OGÓŁEM: 289.844,84 zł + dotacje 206.449,99 = 496.294,83 zł

Na zadania z zakresu profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom dwie jednostki miejskie otrzymały środki finansowe w wysokości:

1. Zespół Placówek Wsparcia Dziennego - świetlice przy ul. gen. Józefa Hallera 13, Pl. Dworcowym 4, ul. gen. Z. Padlewskiego 51 B – **398.702,00 zł.**
2. Ośrodek Interwencji Kryzysowej poprzez prowadzenie działalności na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu, w tym zapewnienie schronienia - **140.000,00 zł.**

Z analizy wskaźników wynika, że realizacja celów ustalonych przez Miasto Ostrołęka na 2019 rok w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom, przedstawia się następująco:

1) Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu.

Wskaźniki osiągnięcia celu nr 1:

- liczba pracowników lecznictwa odwykowego, którzy podnieśli swoje kwalifikacje – 9 osób,
- liczba grup samopomocowych działających na terenie m. Ostrołęki – 10 grup,
- liczba osób, które ukończyły leczenie odwykowe w 2019 r. (mieszkańcy miasta) – 35 osób.

2) Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

Wskaźniki osiągnięcia celu nr 2:

- liczba rodzin z problemem alkoholowym objętych pomocą – 279,
- liczba specjalistów pracujących z osobami z rodzin z problemem uzależnienia i przemocy – 22 osoby,
- liczba placówek wsparcia dziennego funkcjonujących na terenie Ostrołęki – 7,
- liczba grup wsparcia funkcjonujących na terenie Ostrołęki – 4,
- liczba dzieci uczęszczających na zajęcia do placówek wsparcia dziennego – 219 dzieci,
- liczba osób objętych specjalistyczną pomocą z powodu przemocy domowej – 307 osób.

3) Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.

Wskaźniki osiągnięcia celu nr 3:

- liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w programach z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych - 5.701 uczniów,
- liczba dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych patologią, w tym alkoholizmem biorąca udział w różnych formach wypoczynku letniego – 434 osoby,
- liczba młodzieży biorąca udział w profilaktyce alkoholowego zespołu płodowego kobiet w ciąży FAS – 0 uczniów,
- liczba i rodzaj kampanii z zakresu uzależnień, w których uczestniczy samorząd - 1 kampania,
- liczba osób uczestniczących w kursach i szkoleniach z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy - 44 osoby,

- liczba sprzedawców uczestniczących w szkoleniach z zakresu przestrzegania zakazu sprzedaży i podawania napojów alkoholowych osobom nieuprawnionym - 50 osób,
- liczba programów realizowanych na rzecz dorosłych z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień - 954 rodziców.

4) Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych.

Wskaźniki osiągnięcia celu nr 4:

- liczba podmiotów uprawnionych realizujących zadania określone w niniejszym programie, w formie zlecenia, na podstawie otwartego konkursu ofert - 12 podmiotów,
- liczba umów podpisanych z podmiotami uprawnionymi realizującymi zadania określone w niniejszym programie, w formie zlecenia, na podstawie otwartego konkursu ofert - 16 umów.

5) Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego:

Wskaźniki osiągnięcia celu nr 5:

- liczba interwencji powodujących cofnięcie zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych w związku z naruszeniem przepisów prawa - 0 interwencji,
- liczba punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych - 154 punkty,
- liczba kontroli punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych - 113 kontroli.

6) Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i dofinansowanie centrów integracji społecznej.

Wskaźniki osiągnięcia celu nr 6:

- liczba osób uzależnionych od alkoholu, biorących udział w zajęciach reintegracji społecznej i zawodowej - 0 osób,
- liczba członków rodzin osób uzależnionych od alkoholu, biorących udział w zajęciach reintegracji społecznej i zawodowej - 0 osób,
- liczba osób bezdomnych uzależnionych od alkoholu, biorących udział w zajęciach reintegracji społecznej i zawodowej realizujących program wychodzenia z bezdomności - 2 osoby.

Podsumowanie

Na podstawie informacji z części dotyczącej wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych można sformułować następujące wnioski:

1. Należy ściśle współpracować z Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

w zakresie m. in. przestrzegania zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych.

2. Kontynuować współpracę z Komisją, Strażą Miejską oraz Komendą Miejską Policji w zakresie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

W zakresie przeciwdziałania uzależnieniom oraz realizacji zadań profilaktycznych:

1. Wspierać działania Zespołu Placówek Wsparcia Dziennego, który realizuje zadania z zakresu wspierania rodziny, w formie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dzieci ze środowisk zagrożonych patologią i wykluczeniem społecznym.
2. Wspierać, w tym finansowo różnorodne formy pracy z dziećmi i młodzieżą w placówkach oświatowych, promujące życie wolne od uzależnień.
3. Współpracować z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami, działającymi w obszarze profilaktyki przeciwdziałania uzależnieniom, w celu ukazania dzieciom, młodzieży i osobom dorosłym wartości życia, które nie jest niszczone przez substancje psychoaktywne.